

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Kateřina Volfová

**Britsko-francouzská vojenská
spolupráce**

Bakalářská práce

Praha 2016

Autor práce: **Kateřina Volfová**

Vedoucí práce: **Mgr. Tomáš Kučera, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2016**

Bibliografický záznam

VOLFOVÁ, Kateřina. *Britsko-francouzská vojenská spolupráce*. Praha, 2016. 44 s. Bakalářská diplomová práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Kučera, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce *Britsko-francouzská vojenská spolupráce* se zabývá vojensko-bezpečnostní smlouvou, kterou Francie a Velká Británie podepsaly v roce 2010. Tzv. Lancasterská smlouva země zavázala k dlouhodobé spolupráci v řadě vojenských oblastí. Cílem práce je zjistit, jaké motivy obě země k uzavření smlouvy vedly a proč se smlouvu rozhodly uzavřít bilaterálně a mimo struktury Evropské unie. Práce porovnává výhody a nevýhody britsko-francouzské bilaterální spolupráce s výhodami a nevýhodami, které členským státům přináší spolupráce v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky EU. Významnou roli v rozhodování hrály zejména ekonomické faktory. Obranné sektory obou zemí byly negativně ovlivněny globální ekonomickou krizí a vojenská spolupráce tak představovala jednu z možností, jak si uchovat stávající vojenské kapacity. Vedle ekonomických motivů práce zkoumá i ty politické. Analýza novodobé britsko-francouzské vojenské spolupráce, která se odehrávala na pozadí vznikající společné evropské obranné a bezpečnostní politiky, se pokouší odpovědět na otázku, proč si obě země pro spolupráci vybraly právě jedna druhou.

Abstract

Bachelor thesis "Franco-British Military Cooperation" focuses on defence and security treaty which was signed by France and the United Kingdom in 2010. The so-called Lancaster House Treaty committed the countries to long term cooperation in various fields of defence and security. The aim of this thesis is to analyze the motives which led the countries to enhance defence cooperation and also analyze why did the countries decided for bilateral cooperation outside of the European Union framework. This paper compares the benefits and limitations of Franco-British bilateral cooperation with the benefits and limitations of cooperation through EU's Common Security and Defence Policy. The decisions of both countries were significantly influenced by economic factors. Defence budgets of both France and the United Kingdom had experienced significant cuts as a result of global economic crisis. Enhanced

cooperation was therefore a way for the countries to keep their military capabilities. The paper also focuses on the political motives of the cooperation. It analyzes Franco-British defence cooperation since the end of the Cold War and tries to answer the question why did the countries decide to cooperate with each other.

Klíčová slova

Velká Británie, Francie, obranná politika, mezinárodní vojenská spolupráce, SBOP

Keywords

United Kingdom, France, defence policy, international military cooperation, CSDP

Rozsah práce: 86 744 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 13. 5. 2016

Kateřina Volfová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Tomáši Kučerovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a vstřícný přístup.

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Vymezení tématu

V roce 2010 uzavřela Francie a Velká Británie smlouvu o užší spolupráci v oblasti obrany a bezpečnosti. Britský premiér David Cameron a tehdejší francouzský prezident Nicolas Sarkozy podepsali 2. 11. 2010 dvě dohody. První se týkala vytvoření společného expedičního sboru, sdílení některých vojenských kapacit a spolupráce v oblasti intervenčních akcí, druhá smlouva upravuje spolupráci v oblasti jaderného výzkumu a testování nukleárních zbraní. Smlouvy byly podepsány s platností na 50 let. Zmiňované země se rozhodly uzavřít mezi sebou dohodu bilaterálně, mimo rámec Evropské unie. Evropská unie, jejíž jsou obě země součástí, přitom svým členským státům nabízí několik platforem pro spolupráci v oblasti obrany a bezpečnosti. Oba zkoumané státy navíc vznik těchto platforem aktivně podporovaly, je tedy zajímavé, že se v praxi rozhodly tuto možnost nevyužít. Spolupráce těchto dvou států v oblasti obrany a bezpečnosti stojí za povšimnutí i s přihlédnutím k značně konfliktní historii států a také faktu, že Francie a Velká Británie mají největší vojenské rozpočty v EU a jsou to jediné dvě země v Evropské unii, které disponují jadernými zbraněmi.

Výzkumné otázky

Jaké byly hlavní důvody toho, že se Velká Británie a Francie rozhodly uzavřít smlouvu bilaterálně, mimo institucionální rámec Evropské unie? Jaké jsou výhody a nevýhody této vojensko-bezpečnostní smlouvy Francie a Velké Británie? Jaké výhody a nevýhody by těmto státům přinesla potenciální spolupráce v rámci Evropské unie?

Cíl práce

Cílem práce je přinést odpověď na otázku, proč se zkoumané evropské velmoci rozhodly nevyužít pro svou vojensko-bezpečnostní spolupráci instituce Evropské unie. Práce bude obsahovat detailní analýzu britsko-francouzské vojensko-bezpečnostní smlouvy a pokusí se identifikovat hlavní výhody a nevýhody, které zúčastněným státům tento kontrakt přináší. Stejně tak budou v práci identifikovány a shrnuty výhody a nevýhody vojensko-bezpečnostní spolupráce, kterou prostřednictvím svých institucí a organizací nabízí svým členským státům Evropská unie. Cílem práce pak bude definovat, které z těchto kladů a záporů hrály klíčovou

roli v rozhodnutí, které vedlo k nezájmu Francie a Velké Británie spolupracovat v oblasti obrany a bezpečnosti pod záštitou Evropské unie.

Při vyvozování závěrů budou brány v potaz postoje obou zkoumaných zemí v otázkách obrany a bezpečnosti, jejich zájmy a priority týkající se těchto oblastí a také ekonomické aspekty problematiky. Přihlédnuto bude také k nedávné historii spolupráce tohoto typu mezi Francií a Velkou Británií, která také mohla být jedním z faktorů, které rozhodnutí zkoumaných zemí ovlivnily.

Předpokládaná metoda zpracování

Tato bakalářská práce bude zpracována formou jedinečné případové studie. Pokusí se tedy přinést podrobné a celostní prozkoumání jasně definované a ohraničené problematiky, kterou je vojenská a bezpečnostní spolupráce Velké Británie a Francie. V první části práce budou přiblíženy základní kontextuální informace o britsko-francouzské smlouvě a také o možnostech vojensko-bezpečnostní spolupráce v rámci Evropské unie. Druhá část práce bude detailní analýzou důsledků (jak kladných, tak záporných) britsko-francouzské bilaterální smlouvy a důsledků potenciální spolupráce v Evropské unii. Ty budou v této části práce také porovnány. Závěrečná část práce se bude zaměřovat na relevantní faktory, které mohly hrát roli v rozhodování zkoumaných států. Mezi tyto faktory patří například ekonomické priority obou států, postoje v oblasti bezpečnostní a obranné politiky či vzájemná historie obou států v této oblasti. V závěru se práce pokusí identifikovat, které faktory hrály při rozhodování Velké Británie a Francie v této problematice nejdůležitější roli.

Zdroj dat

Klíčovým zdrojem dat pro psaní práce bude zejména odborná monografie, zabývající se tématem vojenské a bezpečnostní spolupráce v rámci Evropské unie, a také relevantní odborné články publikované v recenzovaných časopisech, ze kterých budou čerpány zejména informace o britsko-francouzské dohodě o vojenské spolupráci.

Předběžná osnova

Úvod

1. KONTEXTUÁLNÍ INFORMACE

- 1.1. Britsko-francouzská vojensko-bezpečnostní smlouva
- 1.2. Možnosti spolupráce v oblasti obrany a bezpečnosti v EU

2. VÝHODY A NEVÝHODY SPOLUPRÁCE

- 2.1. Výhody a nevýhody bilaterální spolupráce Velké Británie a Francie
- 2.2. Výhody a nevýhody spolupráce v rámci EU
- 2.3. Srovnání

3. RELEVANTNÍ FAKTORY ROZHODNUTÍ

- 3.1. Postoje Velké Británie a Francie
- 3.2. Ekonomické faktory

Závěr

Zdroje dat

Monografie:

- BISCOP, Sven; COELMONT Jo. *Europe, Strategy and Armed Forces. The making of a distinctive power.* Routledge, 2012
- BISCOP, Sven; COELMONT Jo. *A Strategy for CSDP Europe's Ambitions as a Global Security Provider.* Academia Press, 2010
- JONES, Ben. *Franco-British military cooperation: a new engine for European defence?* European Union Institute for Security Studies, 2011
- KING, Anthony. *The Transformation of Europe's Armed Forces. From the Rhine to Afghanistan.* Cambridge University Press, 2011

Periodická literatura:

- BISCOP, Sven. The UK and European defence: leading or leaving? *International Affairs.* 2012, vol. 88, č. 6, s. 1297-1313
- GOMIS, Benoit. Franco-British Defence and Security Treaties: Entente While it Lasts? Programme Paper, 2011
- HOWORTHW, Jolyon. The Euro-Atlantic Security Dilemma: France, Britain, and the ESDP. *Journal of Transatlantic Studies.* 2005, vol. 3, č. 1, s. 39-54

- CHAFER, Tony; CUMMING, Gordon. Beyond Fashoda: Anglo-French security cooperation in Africa since Saint-Malo. *International Affairs*. 2010. vol. 86, č. 5, s. 1129-1147
- MENON, Anand. From crisis to catharsis: ESDP after Iraq. *International Affairs*. 2004, vol. 80, č. 4, s. 631-648
- O'DONNELL, Clara Marina. Britain's coalition government and EU defence cooperation: undermining British interests. *International Affairs*. 2011, vol. 87, č. 2, s. 419-433
- TAYLOR, Claire. Franco-British Defence Co-operation. *International Affairs and Defence Section*. 2010

Dokumenty:

- France and United Kingdom. Declaration on Defence and Security Cooperation, UK France Summit, 2010
- Council Secretariat. Informal Meeting of EU Ministers of Defence: Challenges in Capability Development. *EU Security and Defence News*. 2010, vol. 24, č. 1

Obsah

Úvod	1
1. Britsko-francouzská vojensko-bezpečnostní smlouva	4
1.1. Treaty for Defence and Security Co-operation	4
1.2. Letter of Intent a Package of Joint Measures	4
1.3. Spolupráce v oblasti jaderných zbraní a jaderné bezpečnosti	5
2. Vojensko-bezpečnostní spolupráce v EU	7
2.1. Instrukce SBOP	7
2.2. Vojenské a civilní operace SBOP	8
2.3. Vojenské a civilní cíle SBOP	9
3. Výhody a nevýhody jednotlivých typů spolupráce	11
3.1 Výhody a nevýhody spolupráce v rámci EU	11
3.1.1 Bottom-up povaha spolupráce a chybějící strategie	11
3.1.2 Stálá strukturovaná spolupráce	13
3.1.3 SBOP a Severoatlantická aliance	14
3.1.4 Nevyužitý potenciální evropské spolupráce	15
3.2 Výhody a nevýhody bilaterální spolupráce	17
3.2.1 Spolupráce obranných průmyslů a finanční úspory	17
3.2.2 Top-down povaha spolupráce	19
3.2.3 Rozdíly v zahraniční politice Francie a Velké Británie	20
3.3 Srovnání	21
4. Motivy spolupráce	23
4.1 Politické motivy	23
4.1.1 Dohoda ze Saint-Malo a počátek britsko-francouzské spolupráce	23
4.1.2 11.9.2001, válka v Iráku a krize evropské spolupráce	25
4.1.3 Revize obranných politik Francie a Velké Británie a opětovné sblížení zemí	26
4.1.4 Krize SBOP a posun k bilaterální spolupráci	28
4.2 Ekonomické motivy	31
4.2.1 Redukce rozpočtů na obranu Velké Británie a Francie	31
4.2.2 Výdaje na obranu a bezpečnost v rámci EU	33
4.2.3 Financování vojenských misí Společné bezpečnostní a obranné politiky EU	34
Závěr	36
Summary	38

Seznam použitých zkratk

CIVCOM - Výbor pro civilní aspekty krizového řízení (Committee for Civilian Aspects of Crisis Management)

CPCC - Útvar schopností civilního plánování a provádění (Civilian Planning and Conduct Capability)

EBOP – Evropská bezpečnostní a obranná spolupráce

EDA - Evropská obranná agentura (European Defence Agency)

ES - Evropské společenství

EU - Evropská unie

EUMC - Vojenský výbor EU (European Union Military Committee)

EUMS - Vojenský štáb EU (European Union Military Staff)

HDP - Hrubý domácí produkt

NATO - Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization)

OSN - Organizace spojených národů

PESCO - Stálá strukturovaná spolupráce (Permanent Structured Cooperation)

PSC - Politický a bezpečnostní výbor (Political and Security Committee)

SBOP - Společná bezpečnostní a obranná politika

SDSR - Strategic Defence and Security Review

SZBP - Společná zahraniční a bezpečnostní politika

USA - Spojené státy americké (United States of America)

Úvod

V listopadu 2010 uzavřely Francie a Velká Británie dohodu, která prohloubila a institucionalizovala vojensko-bezpečnostní spolupráci obou zemí. Tzv. Lancasterská smlouva země zavázala k dlouhodobé spolupráci v řadě vojenských oblastí. Pozornost si získaly zejména spolupráce námořních jednotek, která do budoucna počítá se sdílením letadlových lodí, vznik společné britsko-francouzské expediční jednotky a spolupráce v oblasti jaderných zbraní. Vzhledem k míře spolupráce, kterou smlouva přináší, je mnohými autory považována za významný krok vpřed v britsko-francouzských vztazích (Gomis, 2011; Taylor, 2010).

Posílení vojenské spolupráce obou zemí stojí za povšimnutí zejména ze dvou důvodů. Prvním je fakt, že Francie a Velká Británie se rozhodly uzavřít smlouvu bilaterálně a nevyužít platformu, kterou pro vojenskou spolupráci nabízí Evropská unie. Lancasterská smlouva se nevyhnula srovnávání z britsko-francouzskou vojenskou smlouvou uzavřenou v Saint-Malo v roce 1998. Přestože se v obou případech jedná o bilaterální smlouvu Francie a Velké Británie, charakter smluv se podstatně liší. Zatímco původní smlouva z roku 1998 je považována za jeden z historických milníků v budování společné evropské obranné spolupráce, Lancasterská smlouva v tomto směru jakékoliv ambice postrádá a je zaměřena čistě na pragmatickou spolupráci dvou vojenských velmocí. Dvanáct let poté, co se Tony Blair a Jacques Chirac shodli na tom, že je třeba budovat silnou akceschopnou Evropu a rozvíjet spolupráci s co největším počtem evropských partnerů, tak jejich nástupci mají, jak se zdá, podstatně odlišný názor.

Britsko-francouzská spolupráce je zajímavá také vzhledem k faktu, o jaké dvě země se jedná. Francie a Velká Británie jsou evropskými vojenskými velmocemi, obě země jsou členy NATO, Evropské unie, stálými členy Rady bezpečnosti OSN a disponují jadernými zbraněmi. Se vzájemnou spoluprací navíc mají mnoho zkušeností. Již zmiňovaná smlouva ze Saint-Malo byla odrazovým můstkem pro vznik řady dalších iniciativ a projektů v rámci evropské obranné a bezpečnostní spolupráce a Francie i Velká Británie se podílely na většině z nich. Tato spolupráce se však nejednou dostala do problémů způsobených faktem, že celková vize a názory na některá dílčí témata zahraniční a obranné politiky se u obou velmocí podstatně liší. Velká Británie je tradičně orientována na Spojené státy a za základ své obranné a bezpečnostní politiky považuje NATO. Rozvoj evropské obranné a bezpečnostní spolupráce

je podle Londýna žádoucí, hlavním garantem evropské bezpečnosti by však měla zůstat Severoatlantická aliance a EU by se měla vyvarovat duplikování jejích struktur. Francie je naopak orientována více proevropsky. I přes plný návrat do struktur NATO, ke kterému došlo v roce 2009, zůstává postoj země k Severoatlantické alianci značně rezervovaný a Francie dlouhodobě usiluje o vytvoření silné akceschopné Evropy, která by byla schopna vyvažovat vliv Spojených států.

Vzhledem ke zmíněným okolnostem byly stanoveny dva hlavní cíle této práce. Prvním je zjistit, zda Paříž a Londýn opravdu ztratily zájem o evropskou vojenskou spolupráci, a pokud ano, co ztrátu tohoto zájmu způsobilo. Druhým cílem je identifikace motivů, jež země ke spolupráci vedly. Text by měl detailně analyzovat danou problematiku a přinést odpovědi na tyto otázky: Jaké důvody vedly Francii a Velkou Británii k podepsání vojensko-bezpečnostní smlouvy v roce 2010? Proč se země rozhodly pro bilaterální spolupráci mimo struktury Evropské unie a nevyužily platformu, kterou EU k těmto účelům nabízí?

Z pohledu metodologie se jedná o jedinečnou případovou studii. Práce je strukturována do čtyř kapitol. První kapitola se zaměřuje na obecné aspekty Lancasterské smlouvy. Druhá kapitola se věnuje vojensko-bezpečnostní spolupráci, které se členské státy EU mohou účastnit v rámci její Společné bezpečnostní a obranné politiky. Třetí kapitola porovnává výhody a nevýhody obou typů spolupráce tak, aby práce přinesla odpověď na otázku, proč země daly přednost bilaterální spolupráci. Kapitola se tedy přirozeně zaměřuje zejména na benefity, které oběma státům Lancasterská smlouva přináší, a na hlavní problémy spolupráce v rámci SBOP. Budou zde však zmíněny i limity britsko-francouzské spolupráce a potenciální výhody, které by zemím přinesla širší evropská spolupráce.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na zkoumání motivů, jež Francii a Velkou Británii vedly k podepsání dohody. Ty jsou rozděleny na politické a ekonomické. Politická sekce analyzuje vývoj novodobé britsko-francouzské obranné a bezpečnostní spolupráce, která probíhala na pozadí vznikající společné evropské obranné a bezpečnostní politiky. Tato část kapitoly se zaměřuje na období od konce studené války do podepsání Lancasterské smlouvy v roce 2010. Druhá část kapitoly se zaměřuje na ekonomickou situaci, v níž se země před uzavřením smlouvy nacházely. V roce 2008 vyvrcholila globální ekonomická krize a její důsledky měly negativní vliv i na obranné sektory většiny evropských států. Tato kapitola zkoumá, v jakém stavu se po krizi nacházely obranné sektory Francie a Velké Británie a proč bylo pro obě

země finančně výhodnější realizovat spolupráci mimo rámec Společné bezpečnostní a zahraniční politiky EU.

1. Britsko-francouzská vojensko-bezpečnostní smlouva

2. listopadu 2010 proběhl v Londýně britsko-francouzský summit týkající se spolupráce obou zemí v oblasti obrany a bezpečnosti. Britský premiér David Cameron a francouzský prezident Nicolas Sarkozy zde podepsali čtyři dokumenty, které prohlubují a konkretizují vojensko-bezpečnostní spolupráci Francie a Velké Británie. Těmito dokumenty jsou: *Defence and Security Cooperation Treaty*, *Treaty relating to Joint Radiographic/Hydrodynamics Facilities*, *Letter of Intent* a *Package of Joint Defence Measures* (UK Ministry of Defence, 2010). Všechny čtyři dokumenty jsou známy pod jednotným názvem Lancasterská smlouva.

1.1. *Treaty for Defence and Security Co-operation*

Treaty for Defence and Security Co-operation je hlavní zastřešující smlouvou, která institucionalizovala vojensko-bezpečnostní spolupráci mezi Francií a Velkou Británií. Tato smlouva poskytuje celkový rámec, ve kterém bude spolupráce obou zemí prováděna. Cílem smlouvy bylo nastavit parametry pro spolupráci britských a francouzských ozbrojených jednotek, sdílení materiálu a vybavení, budování společných zařízení a vzájemný přístup na trhy s obranným materiálem obou zemí (Taylor, 2010a, s. 8). Smlouva zahrnuje posílení spolupráce prostřednictvím společného výcviku, společnou práci na vojenské doktríně a výměně vojenského personálu, sdílení materiálu, vybavení a služeb a spolupráci v oblasti výzkumu a vývoje vojenských technologií. Obě země se dohodly na tom, že budou podporovat evropské státy ve vylepšování jejich vojenských i civilních kapacit a snahou bude také zajistit bližší spolupráci EU a NATO, jež je ve smlouvě označeno jako hlavní garant evropské bezpečnosti (Treaty, 2010, s. 3).

Na základě smlouvy byla vytvořena Senior Level Group, která se skládá z delegátů obou zemí. Jejím úkolem je dohlížet na implementaci spolupráce a řídit její vývoj. Zhodnocování dosavadní spolupráce a plánování té budoucí probíhá na každoročních summitech (Taylor, 2010a, s. 10).

1.2. *Letter of Intent a Package of Joint Measures*

Konkrétní aspekty spolupráce byly specifikovány v dokumentech *Letter of Intent* a *Package of Joint Measures*, které doplňují hlavní smlouvu. Zvýšená pozornost byla věnována zejména

spolupráci v oblasti letadlových lodí a vytvoření společné vojenské jednotky Francie a Velké Británie (Gomis, 2011, s. 5).

Spolupráce v oblasti letadlových lodí je následkem škrťů v obranných rozpočtech, kvůli kterým se předpokládá, že do roku 2020 budou mít obě země v provozu pouze jednu letadlovou loď. Sdílení lodí by tak pro obě země znamenalo možnost použít jednu z nich v zahraniční operaci, zatímco druhá by stále sloužila k obraně vlastního teritoria. Vojenská letadla Francie a Velké Británie by mohla přistávat na obou lodích, využívat tankování paliva z letadel druhého státu a samotné lodě by mohly být hlídány francouzskými i britskými jednotkami (Gomis, 2011, s. 5).

Druhou významnou oblastí spolupráce je vznik společné jednotky britských a francouzských vojáků. Ti podstoupí společný trénink, aby jejich nasazení bylo možné jak pod britským, tak pod francouzským velením. Tato spolupráce se bude týkat pozemních, námořních i vzdušných sil a společná jednotka by měla být schopna nasazení jak samostatně, tak pod záštitou NATO, EU, OSN či jiné koalice (Gomis, 2011, s. 5; Taylor, 2010a, s. 11).

Značné finanční úspory by měla přinést spolupráce obranných průmyslů obou zemí. Smlouva představila plán kooperace v oblasti komplexních zbraní, další spolupráce se týká např. řízených střel, opatření proti minám či jaderných ponorek. Redukovat náklady by měla i spolupráce na letounech Airbus A400M, a to zejména díky sdíleným nákladům na údržbu, logistiku a trénink spojený s letouny (Taylor, 2010a, s. 11).

Součástí smlouvy je i posílená spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje vojenského vybavení a vojenských technologií. Ta bude pokračovat s ročním rozpočtem 50 milionů eur od každé země a bude se zaměřovat zejména na satelitní komunikaci, bezpilotní monitorovací systém či vývoj komplexních zbraní (Taylor, 2010a, s. 12).

1.3. Spolupráce v oblasti jaderných zbraní a jaderné bezpečnosti

Britsko-francouzské spolupráci v oblasti jaderné bezpečnosti se týká samostatná smlouva, jež spadá pod *Treaty for Defence and Security Co-operation*. Postoje obou zemí k jadernému arzenálu se podstatně liší. Pro Francii je vlastnictví jaderných zbraní dlouhodobě jedním ze znaků nezávislosti země, zatímco Velká Británie aktivně usiluje o globální jaderné odzbrojení, spoléhá na ochranu amerického "jaderného deštníku" a své nezávislé nukleární kapacity si uchovává pouze jako doplněk sloužící k jadernému odstrašování. Vzhledem k

těmto odlišnostem je smlouva o jaderné spolupráci historickým milníkem v britsko-francouzských vztazích (Gomis, 2011, s. 6).

Jaderná spolupráce obou států, pro níž je nezbytným předpokladem výměna tajných informací, se má zaměřovat zejména na bezpečnost a ochranu jaderných zbraní, boj proti jadernému a radiologickému terorismu a certifikaci jaderného materiálu. V nově zřízených specializovaných zařízeních v britském Aldermastonu a francouzském Burgundsku bude docházet ke společnému simulovanému testování jaderných hlavic. V jaderné smlouvě je však zdůrazněno, že možnost sdílení těchto zařízení neznamena, že bude stoprocentně sdílena všechna práce a veškerý výzkum v této oblasti (Gomis, 2011, s. 6; Taylor, 2010a, s. 13-14).

Kooperace v oblasti jaderných zbraní je platná po celou dobu životnosti sdílených zařízení, která se odhaduje na 50 let, nebo dokud nedojde ke shodě obou zemí na ukončení či zkrácení doby spolupráce. I v oblasti jaderné kooperace budou probíhat každoroční summity, na kterých budou experti na danou oblast z obou zemí hodnotit implementaci a efektivitu dosavadní spolupráce a plánovat spolupráci budoucí (Taylor, 2010a, s. 13-14).

2. Vojensko-bezpečnostní spolupráce v EU

Spolupráce členů EU v oblasti obrany a bezpečnosti je realizována prostřednictvím Společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP)¹, která je součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP). SBOP je prostředkem EU, který jí umožňuje provádět civilní a vojenské operace za účelem udržování míru, prevence konfliktů a posilování mezinárodní bezpečnosti. Kromě obranné, bezpečnostní a vojenské spolupráce zahrnuje i krizový management. Prostřednictvím SBOP mohou členské státy spolupracovat na civilních a vojenských operacích, sdílet výdaje na vojenské vybavení a spolupracovat na vojenských programech. Spolupráce je přístupna všem členským státům a je dobrovolná (EEAS, ©1995-2016a).

2.1. Instituce SBOP

Hlavní zásady a obecný směr vývoje SBOP vymezuje Evropská rada. V Evropském parlamentu za otázky obranné a bezpečnostní politiky odpovídá Podvýbor pro bezpečnost a obranu, který patří pod Výbor zahraničních věcí. V rámci Rady EU je SBOP koordinován v Radě pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy. Specifické otázky vojenského a civilního krizového managementu si však vyžádaly vznik řady nových politických a vojenských struktur (Euroskop, ©2005-2016).

Politický a bezpečnostní výbor (PSC, používá se i francouzská zkratka COPS) je stálý výbor, který se schází na úrovni velvyslanců a funguje jako přípravný orgán pro Radu. Jeho hlavní funkcí je sledování mezinárodní situace, pomoc při vytváření společné politiky SBOP a dohlížení na realizaci rozhodnutí přijatých Radou. PSC poskytuje politický rámec pro rozvoj vojenských schopností a podílí se na politickém řízení a strategickém vedení operací krizového managementu EU. Obvykle zasedá dvakrát týdně, v případě potřeby i častěji. Nevyšším vojenským orgánem v rámci Rady je Vojenský výbor EU (EUMC). Ten se skládá z náčelníků generálních štábů ozbrojených sil členských států, které zde reprezentují jejich zástupci. Vojenský výbor slouží jako poradní orgán pro vojenské záležitosti projednávané Politickým a bezpečnostním výborem. Paralelně s Vojenským výborem funguje i Výbor pro civilní aspekty krizového řízení (CIVCOM), který funguje jako poradní orgán PSC v civilních otázkách krizového řízení. Pod Vojenský výbor spadá Vojenský štáb EU (EUMS), který je

---

¹ dříve Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP)

složen z vojenských a civilních expertů a úředníků generálního sekretariátu Rady. Úkolem štábu je řešit praktické otázky operací SBOP a poskytovat dlouhodobější strategické plánování. Reprezentaci EU v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky má na starosti Vysoký představitel pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (EEAS, ©1995-2016b).

Vojensko-bezpečnostní spolupráci členských států asistuje celá řada samostatných institucí a agentur. Nejvýznamnější z nich je Evropská obranná agentura (EDA), jejímž úkolem je rozvoj obranných schopností členských států v oblasti krizového managementu, posilování evropské spolupráce ve vyzbrojování, podpora evropského trhu s vojenským materiálem a podpora výzkumu vojenských technologií (Euroskop, ©2005-2016).

2.2. Vojenské a civilní operace SBOP

Podle Lisabonské smlouvy má Společná bezpečnostní a obranná politika poskytovat Evropské unii operační kapacity civilního i vojenského charakteru, jež mohou být používány v operacích na území EU i mimo něj. Hlavními cíli operací SBOP je zajišťování míru, prevence konfliktů a přispívání k mezinárodní bezpečnosti. Typy operací SBOP byly definovány tzv. Petersberskými úkoly, které byly poprvé formulovány v roce 1992 v rámci Západoevropské unie a do EU poté přímo začleněny Lisabonskou smlouvou. Podle nich by EU měla provádět humanitární a záchranné mise, poradní a pomocné vojenské mise, mise předcházející konfliktům a udržující mír, mise zaměřené na řešení krizí a postkonfliktní stabilizaci oblastí a společné operace za účelem odzbrojení (EEAS, ©1995-2016c). Iniciovat vznik nových misí mohou členské státy či Vysoký představitel pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a o jejich realizaci se rozhoduje na principu jednomyslného souhlasu všech členských států (Tardy, 2015, s. 43).

Podle jejich charakteru rozdělujeme operace SBOP na civilní a vojenské.² Efektivní plánování a provádění civilních misí SBOP zajišťuje Útvar schopností civilního plánování a provádění (CPCC). Pro plánování a řízení vojenských operací však operační velitelství neexistuje. Unie k tomuto účelu využívá národní operační centra členských států či velitelské centrum NATO. Neexistuje ani evropská armáda nebo evropský policejní sbor. Při uskutečňování SBOP se tak

---

² Realizace operací, jež by kombinovaly civilní i vojenské prvky, není vyloučena, odlišný systém plánování a financování však značně komplikuje jejich vznik.

Evropská unie spoléhá téměř výhradně na prostředky členských států (Euroskop, ©2005-2016).

V současné době probíhá sedmnáct operací SBOP, šest z nich je vojenských a jedenáct civilních. Osm z těchto operací probíhá v Subsaharské Africe a Adenském zálivu, tři v Evropě, dvě na Blízkém východě a po jedné v severní Africe, na Kavkaze, v Asii a ve Středozemním moři. Pět vojenských a deset civilních operací již EU dokončila. Osm z těchto patnácti operací probíhalo v Africe, čtyři v Evropě a po jedné v Asii, na Blízkém východě a na Kavkaze (EEAS, 2016).

2.3. Vojenské a civilní cíle SBOP

Jak v civilní, tak ve vojenské oblasti má SBOP definované cíle (tzv. *Headline Goals*), o jejichž dosažení usiluje (EEAS, ©1995-2016d).

Civilní krizový management se řídí tzv. *Civilian Headline Goals*. Ty byly poprvé stanoveny v roce 2000 a identifikují čtyři prioritní oblasti, na něž se má krizový management EU zaměřovat. Těmito oblastmi jsou: policejní podpora, posilování právního státu, posilování civilní správy a civilní ochrany. EU by měla mít k dispozici 200 soudců a prokurátorů s možností nasazení do 30 dnů, tým expertů v oblasti civilní správy a tým až 2 000 lidí zajišťující civilní ochranu. V roce 2008 přibýly dvě další prioritní oblasti, na něž se mají civilní mise EU zaměřovat. Těmi jsou monitorovací mise a podpora zvláštních zástupců EU. Obecným cílem je pokračovat ve vývoji kapacit, prohlubovat vojensko-civilní spolupráci a vylepšovat připravenost a akceschopnost civilních jednotek (EEAS, ©1995-2016d).

Vojenské cíle jsou navrženy tak, aby zajistily, že EU bude disponovat vojenskými kapacitami nezbytnými pro provádění širokého spektra vojenských operací. První set vojenských cílů vznikl v roce 1999 a byl nazván *Helsinki Headline Goal*. Cílem tohoto projektu bylo vytvoření armády čítající 60 000 vojáků schopných nasazení do 60 dnů. Projekt se však ukázal jako příliš ambiciózní a EU se později rozhodla od tohoto plánu upustit. V roce 2004 proto vytvořila nový *Headline Goal 2010*, jehož cílem je zajistit schopnost EU účastnit se širokého spektra vojenských operací, jednat preventivně a předcházet vzniku krizí. EU by také měla být schopna udržovat několik operací najednou (EEAS, ©1995-2016e). Důležitou součástí *Headline Goal 2010* měl být koncept *Battlegroups*. To jsou bojové skupiny čítající zpravidla okolo 1500 vojáků schopných okamžitého nasazení na dobu 30 dnů. *Battlegroups*

by měly pomáhat řešit vojenské krize ohrožující zájmy EU. Přestože se nad využitím jednotek několikrát uvažovalo³, žádná bojová skupina ještě nikdy nasazena nebyla (Havelka, 2016).

---

³ např. při operacích v Gruzii, Mali nebo Súdánu

3. Výhody a nevýhody jednotlivých typů spolupráce

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, EU přináší svým členským státům možnost vojensko-bezpečnostní spolupráce v rámci SBOP. Přestože Velká Británie i Francie v minulosti spolupráci v rámci EU podporovaly, v roce 2010 se rozhodly nevyužít možností, které jim členství v EU přináší, a Lancasterskou smlouvu uzavřely mimo rámec EU. Prostřednictvím analýzy a srovnání výhod a nevýhod britsko-francouzské bilaterální spolupráce a spolupráce v rámci EU následující kapitola zkoumá, jaké důvody vedly obě země k tomuto rozhodnutí.

3.1 Výhody a nevýhody spolupráce v rámci EU

3.1.1 Bottom-up povaha spolupráce a chybějící strategie

Jedním z hlavních nedostatků, který podstatně limituje spolupráci v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky, je čistě bottom-up povaha této spolupráce. Bottom-up neboli progresivní plánování je systém vlády a plánování, který stanovuje cíle a způsoby jejich dosažení metodou zdola nahoru. Nejprve jsou nastaveny relativně detailní dílčí cíle na spodních úrovních organizační hierarchie, které mohou být postupem času integrovány až do podoby rámcových globálních cílů a strategie. Opakem je top-down neboli retrogradní plánování. Tato metoda nejprve stanoví globální strategické cíle a jejich dosahování, které jsou pak na nižších úrovních organizační hierarchie rozpracovávány a konkretizovány. Tento přístup tedy stanovuje cíle a způsoby jejich dosahování metodou shora dolů (Fotr et al., 2012, s. 91).

Bottom-up povaha spolupráce poskytuje pouze taktickou, nikoliv však strategickou koordinaci spolupráce (Biscop a Coelmont, 2011, s. 151). Evropská spolupráce nemá jasně definované cíle, které by se snažila naplňovat, ani zájmy, které by hájila. Nedostatek strategického vedení má negativní vliv na spolupráci a způsobuje řadu problémů. Za prvé, není jasné, na jakém principu EU rozhoduje o tom, ve kterých oblastech bude svými operacemi zasahovat. V roce 2008/2009 např. probíhaly operace v Čadu a Středoafričské republice, stejně tak však mohla probíhat operace ve východním Kongu, o jejíž spuštění EU žádalo OSN. Za druhé, bez jasně definovaných strategických cílů jednotlivých operací je velmi těžké posuzovat, zda byly tyto operace úspěšné i jinak než pouze po operativní a taktické stránce. U většiny operací SBOP se jedná o bezprostřední uklidnění oblasti, nelze však říci, jaké budou pro EU dlouhodobé následky těchto operací. Absenci strategie dokazuje

i fakt, že většina evropských vojenských operací má stanovené datum konce (angl. end-date), a nikoliv konečný stav (angl. end-state), o jehož dosažení usilují. Za třetí, bez jasné strategie je SBOP čistě reaktivní, je omezena na jednání ad hoc a není schopna jednat preventivně (Biscop a Coelmont, 2010a, s. 7).

Následkem chybějícího top-down přístupu je i fakt, že státy nemají žádnou povinnost se spolupráce účastnit a do společných programů přispívat. Přestože určitá kritéria spolupráce existují⁴, ukázalo se, že pro většinu států není možné je splnit. Státy, které je nesplňují, proto nemají žádný postih (Biscop, 2008, s. 7). Nehledě na to, jak moc se státy podílí na spolupráci a do jaké míry splňují daná kritéria, rozhodovací proces funguje na principu jednomyslného kolektivního souhlasu. Výsledkem toho je, že i ty státy, které se na spolupráci podílí minimálně, mohou blokovat spouštění nových operací. Aby bylo dosaženo konsenzu, státy, které vznik operací iniciují, musí většinou souhlasit s řadou kompromisů. Benefity, které by jim spolupráce v rámci EU přinesla, však nejsou dostatečně lákavé na to, aby země iniciující operace byly ochotné tyto kompromisy dělat. Nedostatečná povinnost přispívat v kombinaci s kolektivním jednomyslným procesem rozhodování tak činí ze SBOP nelákavou platformu pro ty státy, které chtějí spouštět operace a prohlubovat spolupráci. Pokud jsou tedy v sázce důležité bezpečnostní zájmy těchto zemí, zpravidla pro spolupráci volí jinou platformu než SBOP (Haesebrouck, 2015, s. 14-15).

Dalším problémem, který je následkem chybějící strategie, je neschopnost EU efektivně plánovat a vést operace. Nedostatečně vyvinuté struktury krizového managementu EU nechávají většinu rozhodování na členských státech, což má za následek zdlouhavý a složitý administrativní proces, který značně zpomaluje spouštění nových operací a komplikuje spolupráci (Tardy, 2015, s. 46). Tento problém by mohl vyřešit vznik operačního velitelství EU, které by bylo schopné efektivního plánování a vedení operací. Vznik operačního velitelství opakovaně iniciovala řada států včetně Francie, proti jeho zřízení se však vždy silně postavila Velká Británie. Velení evropských operací se proto přenechává na národním velitelství jednoho ze zúčastněných států či na NATO. Absence hlavního evropského operačního velitelství způsobuje nemožnost EU rychle reagovat na vzniklé krize.

---

⁴ Státy by měly na obranu přispívat minimálně 2 % HDP. Tato částka by měla být rozdělena mezi personální náklady, operační náklady a investice v poměru 50-25-25. Dále by 40 % jednotek mělo být nasazení schopných (8 % z toho kdykoliv)(Biscop, 2008, s. 7).

Nedostačující schopnost plánování se projevila např. v Libyi, kdy trvalo dva měsíce, než EU připravila 4 operační plány (Haesebrouck a Meirvenne, 2015, s. 274).⁵

Následkem čistě bottom-up přístupu je i neefektivní mechanismus společného financování a sdílení výdajů. Protože neexistují reálné postihy, které by státy utrpěly, když nesplní kritéria spolupráce, nic je nenutí investovat do vojenského vybavení či společných programů. V Evropě je 8 z 20 států s největšími obrannými rozpočty na světě. V roce 2008 utratila EU za obranu 300 miliard dolarů, což je stejná částka, kterou ročně utratí Čína, Japonsko, Rusko, Saúdská Arábie, Indie, Brazílie, Jižní Korea a Austrálie dohromady. Z tohoto rozpočtu však Evropa platí 27 národních armád, 23 letectev a 19 námořnictev, protože každý stát chce své vlastní vojenské kapacity a na společné kapacity či vojenské operace již nezůstávají peníze (Howorth, 2010, s. 3). Výsledkem toho je vysoká fragmentace evropských ozbrojených sil. V Evropě existuje zbytečně velké množství malých duplicitně vybavených armád, zatímco společné operace EU trpí kritickým nedostatkem kapacit (Biscop a Coelmont, 2010b, s. 5).

3.1.2 Stálá strukturovaná spolupráce

Problémy s nedostatečným vedením evropské spolupráce měl řešit mechanismus Stálé strukturované spolupráce (PESCO), který byl představen ve Smlouvě o Ústavě pro Evropu. Ten měl do evropské spolupráce přinést chybějící top-down element, který by představovala Evropská obranná agentura (EDA), jejíž povinností by bylo kontrolovat, jak členské státy dodržují své závazky, a alespoň jednou ročně o tom informovat Evropskou radu. Pro zúčastněné státy by tak PESCO mohlo přinášet roční obranné plánování na úrovni EU. Pokud by stát nedodržoval kritéria pro setrvání v PESCO či nedostál svým závazkům, ostatní členské státy by mohly rozhodnout o jeho vyřazení. Tento systém by vytvořil politický tlak, který by státy nutil spolupracovat, jež dosavadní evropská spolupráce postrádala. PESCO tedy mělo potenciál stát se základem pro organizaci flexibilní spolupráce v celém spektru vojenských kapacit v rámci EU (Ondarza, 2011, s. 325-326).

Začátky iniciativy by se daly považovat za úspěšné, neboť vidina možné užší spolupráce byla v řadě států impulsem pro vojenské reformy, které byly nezbytné pro splnění kritérií pro spolupráci. Nejambicióznější reforma proběhla ve Švédsku, které využilo platformy Battlegroup k úplné změně struktur svých ozbrojených jednotek. Reformy proběhly i v dalších státech. Španělsko výrazně zlepšilo připravenost svých nasazení schopných jednotek,

---

⁵ Severoatlantické alianci stejný úkol trval 14 dní (Haesebrouck a Meirvenne, 2015, s. 274).

v Itálii bylo vytvořeno velitelství společných sil, Polsko zřídilo velitelské centrum společných operací a ve Finsku proběhlo vylepšení transportního letounu (O'Donnell, 2011a, s. 431). EDA pomohla trénovat piloty helikoptér z různých zemí, aby byli schopni účastnit se společně misí v Afghánistánu, pomohla konsolidovat evropský trh s obranným vybavením a má řadu projektů, které se zaměřují na odstraňování nedostatků v kapacitách EU v oblasti satelitní komunikace či námořní bezpečnosti (O'Donnell, 2011b, s. 4).

Problémem, se kterým se tato iniciativa potýkala, však bylo stanovení kritérií, které by státy musely dodržovat, pokud by chtěly být její součástí. Původně mělo PESCO být exkluzivní a zahrnovat pouze ty státy, které by splnily přísná kritéria a byly ochotny výrazně přispět do společných programů. Takový model spolupráce podporovala i Francie a Velká Británie. Podle jejich vize by Londýn a Paříž nastavily vysoký standard, který by ke spolupráci motivoval i další státy. To by však podle některých expertů způsobilo nežádoucí rozdělení Evropy, neboť pro menší státy by bylo nereálné tato vysoká kritéria splnit (Biscop a Coelmont, 2010b, s. 3-4). Pokud by naopak kritéria pro spolupráci byla nastavena tak, aby bylo jejich splnění možné pro co největší počet států, je otázkou, do jaké míry by byla taková spolupráce pro větší státy motivující a přínosná (Ondarza, 2011, s. 326).

Ačkoli PESCO ze začátku podporovala většina evropských států, po neshodách ohledně konkrétní podoby této spolupráce a problémech s přijetím Lisabonské smlouvy většina států změnila názor a od podpory projektu ustoupila (Biscop a Coelmont, 2011, s. 151). Radikální změna názoru na tuto iniciativu proběhla ve Velké Británii. Dokazuje ji např. vyjádření ministra obrany Liama Foxe, který řekl: „*PESCO představuje základ pro vytvoření evropské armády a poškodí NATO*“ (Fox, 2008).⁶ Podle Foxe by tato platforma byla využita státy, jejichž cílem je prohloubení evropské integrace a došlo by k vytvoření příliš silného pilíře EU, který by ohrožoval NATO (Fox, 2008).

3.1.3 SBOP a Severoatlantická aliance

Právě obavy z toho, že příliš silná SBOP by mohla představovat hrozbu pro NATO, byly jedním z hlavních faktorů, jež odrazilo Velkou Británii od uzavření spolupráce v rámci struktur EU.

---

⁶ vlastní překlad

Britská orientace na NATO je zjevná. Britská *Strategic Defence and Security Review* z roku 2010 zdůrazňuje, že co se vojenských operací týká, bude se země účastnit jen těch, ve kterých se nechystá zasahovat NATO (SDSR, 2010, s. 62). Tento fakt byl opakovaně připomínán i Foxem, který NATO označoval za základní stavební kámen britské obranné a bezpečnostní politiky a podle něhož posilování obranné spolupráce v rámci EU může NATO poškodit. Foxovi a jeho kolegům z Konzervativní strany se nelíbilo zejména posilování institucí evropské obranné politiky. Podle jeho slov zavedení pozice Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který je zároveň hlavou Evropské obranné agentury a viceprezidentem Evropské komise a který má právo iniciovat vojenské operace, přinese do obranné spolupráce nadnárodní rys. Důsledkem toho bude, že zahraniční a obranná politika EU již nebude čistě mezivládní záležitostí fungující pouze na dobrovolné participaci a politické vůli států spolupracovat (Fox, 2008).

Přestože Lisabonská smlouva označuje NATO za základ společné obranné a bezpečnostní politiky těch zemí EU, které jsou členy Aliance (Evropská unie, 2007), Fox vyjádřil obavy ohledně duplikace NATO: *"Duplikování struktur NATO, bez jasně definovaného cíle obranné politiky EU, vytvoří mezi oběma organizacemi konkurenční boj o zdroje a prostředky, poškodí důležité předpoklady obrany, které jako národ máme již 60 let a vrazí klín mezi Británii a USA"* (Fox, 2008).⁷ Výsledkem toho by pak mohlo být, že Británie bude muset nadobro volit mezi proatlantickým a proevropským přístupem ke své obranné politice. Fox dále uvedl: *„Spolupráce se sousedy je důležitá, ale nesmíme dovolit Bruselu, aby pohltit obrannou politiku Velké Británie“* (Fox, 2008).⁸ Obavy o britskou suverenitu a postavení NATO tak byly v Británii silným faktorem rozhodování a vedly zemi k tomu, aby se postavila proti jakýmkoli návrhům, jež přesměřovaly pravomoci v záležitostech obranné politiky na nadnárodní instituce EU (O'Donnell, 2011a, s. 426).

3.1.4 Nevyužitý potenciální evropské spolupráce

Nevyužíváním evropských platforem však Francie a Velká Británie přicházejí o výhody, které by jim spolupráce v rámci struktur EU mohla přinést. Tou největší by byl bezesporu fakt, že pouze efektivní evropská spolupráce by měla potenciál vytvořit silnou akceschopnou Evropu disponující kapacitami k řešení obranných a bezpečnostních krizí. Jak dokázaly vojenské reformy v řadě států, jež byly provedeny s vidinou možné spolupráce v rámci PESCO,

---

⁷ vlastní překlad

⁸ vlastní překlad

evropské státy jsou ochotny vylepšovat své vojenské vybavení a mají zájem být součástí širší evropské spolupráce. SBOP umožnila řadě zemí podílet se na operacích, na kterých by se samy nepodílely, a tím nabýt cenné zkušenosti a trénink v expedičních operacích (O'Donnell, 2011b, s. 5).

Problémem je, že iniciátory evropské spolupráce musí být velké státy, jako je právě Francie či Velká Británie. Ty se však rozhodly uzavřít smlouvu bilaterálně, a navíc mimo struktury EU, což bylo mnoha evropskými státy viděno jako ztráta zájmu obou velmocí o spolupráci s nimi. Pravdou je, že zejména ve Velké Británii bylo zklamání z nedostatečného zapojení do spolupráce a neochoty evropských partnerů investovat do vojenských kapacit zcela zřejmé. Neschopnost mnoha evropských zemí vylepšit své vojenské kapacity však nezmenšuje benefity, které by země nabyla, kdyby se její sousedství aktivněji zapojovalo do obranné a bezpečnostní spolupráce (O'Donnell, 2011a, s. 429).

Francie a Velká Británie sice tvoří polovinu obranných výdajů celé EU, pouze tyto dvě země však zdaleka nemají kapacity na to, zvládat současné operace krizového managementu tak, aby to mělo opravdový trvalý výsledek, což dokázala např. operace v Libyi. Francouzské i britské jednotky jsou navíc po operacích v Libyi či Afghánistánu a také vlivem rozpočtových škrtnů značně oslabeny, pokud tedy Paříž a Londýn nebudou usilovat i o spolupráci s ostatními státy, Evropa nikdy nebude na poli obrany plnohodnotným hráčem, což škodí všem jejím členům (O'Donnell, 2011b, s. 5). Obavy ohledně uzavírání bilaterálních spojenectví na úkor těch multilaterálních vyjádřila i britská Labouristická strana. Ta sice bilaterální smlouvu s Francií podpořila, tendence uzavírat pouze bilaterální partnerství by se však podle jejích členů mohla v budoucnu ukázat jako silně limitující pro britské zájmy. Stínová ministryně zahraničí Yvette Cooper ve své řeči uvedla: *„Ve světě, který je stále více vzájemně závislý, britské zájmy závisí nejen na jejich vlastních vztazích s jednotlivými zeměmi, ale i na vztazích těchto zemí mezi sebou“* (Cooper, 2010, s. 8).⁹

V posledních letech navíc stále roste riziko, že USA nebudou díky přeorientování své zahraniční politiky na Asijsko-pacifický region ochotny řešit bezpečnostní krize v Evropě a jejím okolí. Washington opakovaně varoval, že evropská pasivita a nedostatečná spolupráce mohou ohrozit akceschopnost NATO. Nedostatečnou stimulací širší evropské spolupráce a

---

⁹ vlastní překlad

zaměřováním se pouze na bilaterální spolupráci mezi sebou tak Francie a Velká Británie mohou v budoucnu výrazně poškodit samy sebe (O'Donnell, 2011a, s. 430).

3.2 Výhody a nevýhody bilaterální spolupráce

Britsko-francouzská spolupráce staví na blízkém vztahu a podobnosti obou zemí. Francie a Velká Británie mají podobnou bezpečnostní a strategickou kulturu, zájmy národní bezpečnosti a v oblasti národní obrany čelí podobným hrozbám. Obě země jsou členy NATO, Evropské unie, stálými členy Rady bezpečnosti OSN a disponují jadernými zbraněmi. Jsou si navíc podobné, i co se velikosti a struktury ozbrojených jednotek týká, a se vzájemnou spoluprací ve sféře obrany a bezpečnosti již mají řadu zkušeností. Spolupráce těchto dvou evropských velmocí tedy v mnoho ohledech dává smysl, čelí však i řadě nevýhod a omezení.

3.2.1 Spolupráce obranných průmyslů a finanční úspory

Největší výhodou a bezesporu jedním z hlavních důvodů, proč se Francie a Velká Británie rozhodly vzájemně spolupracovat, jsou finanční úspory, jež oběma zemím přinese bližší spolupráce obranných průmyslů a sdílení technologií, vybavení a některých oblastí výzkumu. Lancasterská smlouva staví na letech spolupráce obou zemí na projektech týkajících se vojenského vybavení. V minulosti země spolupracovaly např. v oblasti stíhaček, helikoptér či na protiletadlovém systému. Obě země tedy mají se vzájemnou spoluprací v obranné a bezpečnostní oblasti již řadu zkušeností a jsou také jedny z mála evropských zemí, které jsou ochotné do společných programů výrazněji investovat (Gomis, 2011, s. 16).¹⁰

Smlouva usiluje o prohloubení spolupráce týkající se řady oblastí včetně letadlových lodí, ponorek, dronů, transportních letadel a satelitní komunikace. Velké úspory by měla přinést spolupráce v oblasti leteckých kapacit, neboť ty jsou obzvláště nákladné na provoz, výcvik a infrastrukturu. Spolupráce v oblasti leteckých kapacit, jako je např. Airbus A400M, či spolupráce v oblasti bezpilotních letounů značně ulehčí obranným rozpočtům obou zemí a je pravděpodobně jedinou možností, jak si země budou schopné udržet letecké vybavení, kterým disponovaly před redukcí obranných rozpočtů. Stejně tak spolupráce v oblasti jaderných ponorek a telekomunikačních družic zajišťují, že specifické technologie zůstanou dostupné oběma zemím. Výrazné finanční úspory jistě přinese také spolupráce v oblasti jaderných

---

¹⁰ Společné investování v rámci EU téměř neexistuje. V roce 2008 bylo 76 % všech investic států EU v oblasti obrany směřováno pouze do národních programů (v oblasti technologií a výzkumu to bylo dokonce 82 %). Je tedy zřejmé, že většina evropských států nemá o společné investice zájem (Gomis, 2011, s. 16).

zbraní, která je předmětem jedné z Lancasterských smluv. Přestože jaderné zbraně jsou pro obě země citlivá oblast, jedná se o jedno z nejnákladnějších odvětví obranného průmyslu. Rozhodnutí sdílet vybavení a technologie spojené s výzkumem jaderných zbraní proto může oběma zemím velmi pomoci. Prostor pro výrazné finanční úspory přináší i společná britsko-francouzská expediční síla a to především prostřednictvím sdílené logistiky a podpůrných funkcí operací. Expediční operace jsou velmi nákladné na udržování a sdílená logistika, operační velitelství, základny a vybavení by ušetřily podstatnou část operačních rozpočtů (Jones, 2011, s. 32).

Lancasterská smlouva také představila desetiletý strategický plán, který bude usilovat o ustavení jednoho evropského výhradního dodavatele střel, což by mělo přinést úspory ve výši až 30 %. Tato strategie si klade za cíl maximalizaci efektivity v dodávání vojenského vybavení, efektivnější využívání technologií a konsolidaci průmyslových základen obou zemí (Taylor, 2010a, s. 12).

Spolupráce obranných průmyslů Francie a Velké Británie však má své limity. Tím je zejména odlišný přístup obou zemí k obrannému průmyslu. Francouzský obranný průmysl je z velké části vlastněn státem, neboť Francie v této oblasti tradičně vychází z předpokladu, že bez státu by žádný obranný průmysl vůbec neexistoval. Přístup Velké Británie k obrannému průmyslu je naopak založen na premise, že trh s obranným vybavením se nijak neliší od ostatních trhů a měl by tedy být také volný. Zatímco francouzský obranný průmysl je tedy kontrolován státem, do toho britského mohou výrazně zasahovat akcionáři, což může spolupráci obou zemí komplikovat. Liší se i politické orientace obranných průmyslů obou zemí. Zatímco průmyslové vazby Francie jsou silně orientovány na Evropu, britský obranný průmysl je tradičně vázán na USA (Gomis, 2011, s. 17).

Problémem pro obě země může být i sdílená produkce zbraní, neboť francouzské i britské výrobní linky stále zůstávají chráněné. Obě země si chtějí zachovat své obranné průmyslové základny a chtějí proto být zapojeny do všech programů spolupráce, přestože by v některých případech bylo technicky i finančně efektivnější, kdyby určité oblasti zůstaly doménou pouze jedné ze zemí (Pannier, 2013, s. 545).

Nevýhodou spolupráce obranných průmyslů je i fakt, že do určité míry ohrožuje suverenitu obou zemí. Přestože smlouva byla prezentována jako kontrakt dvou suverénních států, který v žádném případě neoslazuje jejich autonomii, míra vzájemné závislosti v oblasti technologií a

vybavení implikuje opak. Cena za udržení si stoprocentní nezávislosti by však byla příliš vysoká a v době napjatých obranných rozpočtů si ji ani jedna ze zemí nemůže dovolit. Pořízení a provoz druhé letadlové lodi by např. Velkou Británii vyšlo na více než 8 miliard liber. Cena technických úprav, jež by byla potřeba, aby loď mohly sdílet obě země, byla oproti tomu nesrovnatelně menší (Jones, 2011, s. 26).

3.2.2 Top-down povaha spolupráce

Podle Článku 4 Lancasterské smlouvy, jsou francouzský prezident a britský ministerský předseda hlavními představiteli bilaterální obranné spolupráce, kteří se setkávají na každoročních summitech, kde hodnotí, jakých pokroků bylo za poslední měsíce dosaženo, a oznamují budoucí projekty. Smlouva také vytvořila Senior Level Group, což je skupina poradců z obou zemí, která má za úkol dohlížet na uskutečňování spolupráce ve všech oblastech, k níž se státy zavázaly. Lancasterská smlouva tak přináší do britsko-francouzské spolupráce jasný top-down prvek, který evropské spolupráci doposud chyběl (Treaty, 2010).

I ten však přináší určité nevýhody. Výsledkem příliš top-down zaměřeného přístupu je, že francouzský prezident a britský předseda vlády často dělají politická rozhodnutí bez předchozího konzultování vojenského personálu a vznikají tak projekty, které jsou jen obtížně realizovatelné a neefektivní. Politická rozhodnutí jsou pracovníky vojenských složek často považována za vzdálená vojenské a operační realitě. Tomu měla přecházet Senior Level Group, její členové však nemají odbornost, jež by legitimizovala jejich přímé zapojení do rozhodovacího procesu týkajícího se vojenské spolupráce, což ji činí neschopnou řešit tento problém (Pannier, 2013, s. 545).

Problémy spolupráci může přinášet také vzájemná závislost mezi politickou, vojenskou a administrativní sférou. Přestože politická vůle spolupracovat je u představitelů obou států evidentní, jak francouzské, tak britské ministerstvo obrany jsou známé pro své neměnné postoje a odmítání nových nápadů. Detaily spolupráce na technickém vybavení jsou tak částečně v rukou lidí, kteří nechtějí změnu. Pro obě ministerstva bývá těžké odsouhlasit změnu v jedné oblasti, dá se tedy předpokládat, že spolupráce dvou zemí v řadě oblastí nebude vždy snadno realizovatelná (Jones, 2011, s. 33-34).

3.2.3 Rozdíly v zahraniční politice Francie a Velké Británie

Francie a Velká Británie mají podobné strategické kultury, ne vždy se však shodnou, co se zahraniční politiky nebo celkové vize evropské obrany týká. Obranná politika není tvořena pouze personálem a vybavením, ale také politickými postoji v tématech zahraniční a obranné politiky, ve kterých může být dosažení konsenzu obou zemí mnohem složitější než spolupráce obranných průmyslů (Jones, 2011, s. 21). Obě země stále mají odlišné zájmy v řadě důležitých oblastí. Británie zůstává tradičně silně orientována na USA a NATO, zatímco Francie prosazuje silnější postavení EU. Odlišné postoje obou zemí se v minulosti projevíly např. při operaci v Bosně v roce 1994 či na Falklandských ostrovech. Křehkost tohoto partnerství dokázalo i francouzské veto kampani v Kosovu, francouzská opozice vojenské operace v Iráku či neochota Paříže výrazněji se zapojit do mise v Afghánistánu (Taylor, 2010a, s. 15). Neshody se objevily i v tématech jako je prodej zbraní do Ruska či Číny, přístup Turecka do EU nebo energetická politika Evropy (Jones, 2011, s. 21). Mezi členy parlamentů obou zemí se tedy přirozeně objevily pochybnosti ohledně funkčnosti spolupráce a obavy z toho, jaký vliv bude mít na tradiční přístupy k obraně obou zemí. Někteří francouzští politici se obávali, že Británie bude prosazovat příliš proatlantickou cestu spolupráce, což by nebylo v souladu s proevropskými postoji země. Britové se zase báli, že bližší spolupráce s Francií může narušit "special relationship", který má Británie s USA a zatáhnout zemi do evropské integrace hlouběji, než o to Londýn stojí (AUSA, 2011, s. 3). Např. britský konzervativní poslanec Bernard Jenkin se k Lancasterské smlouvě vyjádřil následovně: „*Jak se můžeme strategicky spojit se zemí, která v minulosti měla a stále má diametrálně odlišné strategické cíle na světové scéně*“ (Jenkin, 2010, cit. dle Taylor, 2010a, s. 14-15)?¹¹

Britsko-francouzská spolupráce nebyla v historii vždy bezproblémová ani v oblasti obranného průmyslu. Británie opustila řadu společných programů. Mezi nimi např. program komunikačních satelitů Trimilsatcom, program fregat Horizon nebo program protitankových střel Trigat. Na těchto programech však vedle Francie a Velké Británie spolupracovalo i Německo nebo Itálie (Gomis, 2011, s. 17). Bilaterální spolupráce má předpoklad být úspěšnější zejména díky tomu, že zahrnuje pouze dvě země, dosáhnout konsenzu a realizovat industriální spolupráci je tedy podstatně snazší, než když je do spolupráce zapojeno více států.

---

¹¹ Vlastní překlad

3.3 Srovnání

Hlavní výhodou, kterou bilaterální spolupráce může Francii a Velké Británii nabídnout, je její top-down povaha a z ní vycházející konkrétní strategie. Existuje jasná koncepce cílů a ambic této spolupráce, oba státy mají vůči sobě konkrétně definované závazky a detailně si stanovily aspekty spolupráce. Podepsáním Lancasterové smlouvy demonstrovaly obě země důležitost top-down přístupu, který spolupráce v rámci struktur EU nabídnout nemůže. Pro Francii je top-down povaha spolupráce důležitá zejména proto, že země preferuje spolupráci s jasnou strategií a konkrétními cíli (Gomis, 2011, s. 18). Velké Británii zase takto organizovaná spolupráce zaručuje, že její partnerská země bude muset dostát stanoveným závazkům, což SBOP nikdy nebyla schopna zaručit. Současné instituce EU totiž nedisponují politickou mocí potřebnou k tomu, aby byly schopné zavázat státy ke spolupráci, která je proto závislá na politické vůli jednotlivých států. Ta však u mnoha z nich nebyla zdaleka dostatečná, což v Londýně a Paříži způsobovalo značnou frustraci. Problémem byl i kolektivní proces jednomyslného rozhodování, kvůli kterému byly Francie a Velká Británie často nuceny souhlasit s kompromisy u operací, jejichž vznik samy iniciovaly a na nichž se nejvíce podílely. Británie však zároveň vždy odmítala jakoukoliv snahu zvýšit pravomoci institucí EU a vytvořit tak potřebný top-down prvek, který by byl schopný tyto problémy řešit. To bylo způsobeno zejména obavami o národní suverenitu a pozici Severoatlantické aliance, které jsou rozšířené mezi členy britské Konzervativní strany. Britsko-francouzská bilaterální smlouva tak byla pro zemi lákavá zejména z toho důvodu, že přináší detailní podobu spolupráce a konkrétní závazky, top-down prvek však zůstává uvnitř obou zemí, neboť ho představují jejich zástupci. Do spolupráce tak není zapojena žádná třetí strana v podobě instituce EU, která by do ní přinášela nadnárodní rys a tím omezovala suverenitu zúčastněných států.

Podstatná výhoda bilaterální spolupráce vyplývá i z jejího základního aspektu, kterým je fakt, že se týká pouze dvou států. Francie a Velká Británie byly vždy státy, u nichž byla patrná politická vůle participovat na operacích a účastnit se společných programů na výzkum a vývoj vojenského vybavení. Operační, kapacitní a industriální spolupráci je ovšem tím těžší zkoordinovat, čím více států je do ní zapojeno. Britsko-francouzská spolupráce je dělaná "na míru" potřebám a kapacitám obou zúčastněných zemí, spolupráce je tedy efektivnější, vše trvá kratší dobu a postupy jsou méně byrokratické. Společné projekty tak mají potenciál dosáhnout rychlejších a viditelnějších výsledků, než kdyby do spolupráce bylo zapojeno více států

(Pertusot, 2015, s. 102). Veškerá rozhodnutí se navíc odehrávají pouze v Londýně a Paříži, což oběma zemím zajišťuje, že tato spolupráce bude vždy sloužit zájmům Francie a Velká Británie podstatně lépe než spolupráce v rámci struktur EU.

4. Motivy spolupráce

Předchozí kapitola byla věnována důvodům, proč se Francie a Velká Británie rozhodly spolupracovat vně struktury EU. Následující kapitola zkoumá, jaké politické a ekonomické motivy vedly obě země k samotnému uzavření vojensko-bezpečnostní smlouvy a proč si pro spolupráci vybraly právě jedna druhou. V politické sekci je analyzován vztah obou velmocí od konce studené války až po uzavření Lancasterské smlouvy. Ekonomická sekce se zaměřuje zejména na situaci, jež panovala v obranných sektorech obou zemí těsně před podepsáním smlouvy, a zabývá se i vojenskými výdaji v rámci EU a financováním misí SBOP.

4.1 Politické motivy

4.1.1 Dohoda ze Saint-Malo a počátek britsko-francouzské spolupráce

Konec studené války a bipolárního uspořádání světa přinesl nové možnosti obranné spolupráce v rámci Evropské unie. Ač se tato spolupráce jevila jako žádoucí jak z politických, tak z ekonomických důvodů, první polovina 90. let nepřinesla v této oblasti výraznější pokrok, zejména kvůli odlišným názorům třech největších evropských vojenských aktérů na podobu této spolupráce. Zatímco Velká Británie zůstávala silně proatlantická a viděla evropskou spolupráci jako prvek nezbytný pro posílení NATO, Francie a Německo zastávaly proevropské stanovisko a silně podporovaly vytvoření nezávislých vojenských sil EU (Taylor, 2010a, s. 4). Názory a zájmy Velké Británie a Francie se později začaly sblížovat, a to zejména po nástupu Jacquese Chiraka na post francouzského prezidenta v roce 1995 a návratu Francie do vojenského výboru NATO. Pro rozvoj spolupráce mezi oběma zeměmi byl důležitý také nástup Tonyho Blaira do funkce premiéra Velké Británie v květnu 1997. Přestože zpočátku nebylo jasné, jaký postoj jeho vláda k Evropě zaujme, velice brzy po svém zvolení začal Blair mluvit o ukončení britské izolace od Evropy a snaže učinit z Británie lídra evropské obranné a bezpečnostní spolupráce (Lunn, Miller a Smith, 2008, s. 30). Zájem o bližší spolupráci mezi evropskými partnery měly i Spojené státy americké, které podporovaly zejména větší samostatnost a menší závislost na NATO, z jehož prostředků EU do té doby značně čerpala (Taylor, 2010a, s. 4). V roce 1997 začala Blairova vláda dostávat zprávy z Washingtonu o tom, že absence bezpečnostních kapacit EU představuje nebezpečí pro fungování Severoatlantické aliance. Následná válka v Kosovu pak upozornila na neschopnost a neochotu evropských partnerů zapojovat se do řešení konfliktů a na upadající zájem Washingtonu poskytovat vojenskou asistenci při řešení konfliktů v Evropě. Výsledkem toho

bylo, že Tony Blair a Jacques Chirac uzavřeli na summitu v Saint-Malo dohodu o obranné spolupráci obou zemí. Tato britsko-francouzská bilaterální smlouva podepsaná v prosinci 1998 formovala cíle evropské obranné politiky sdílené oběma zeměmi a měla sloužit k vylepšení spolupráce v této oblasti. Hlavním tématem dohody bylo vytvoření autonomních vojenských kapacit EU schopných zasahovat v mezinárodních krizích (O'Donnell, 2011a, 421). Po letech nečinnosti na multilaterální úrovni tak byla Evropa o krok dál ve snahách o prohloubení evropské spolupráce. Obě země však k podpisu smlouvy vedly odlišné motivy.

V Británii uzavření dohody ze Saint-Malo předcházelo přijetí *Strategic Defense Review*, které obsahovalo několik změn dosavadní obranné politiky Velké Británie. Ty vycházely hlavně z předpokladu, že země nečelí žádným přímým vojenským hrozbám a měla by se tedy zaměřit spíše na operace udržující bezpečnost a stabilitu, boj proti terorismu, obchodu s drogami, environmentální hrozby či etnické konflikty a za pomoci NATO a EU se aktivně podílet na udržování mezinárodní bezpečnosti (McInnes, 1998, s. 828). Za Blairovy vlády došlo ke značnému přiblížení Velké Británie k Evropě. Sám premiér ve svých projevech opakovaně zdůrazňoval, že Velká Británie má zájem hrát klíčovou roli v budoucím prohlubování integrace a spolupráce na poli obrany a bezpečnosti v rámci EU. Smlouva ze Saint-Malo byla viděna jako bod zlomu v postojích země k evropské spolupráci. Londýn tak dával jasně najevo, že země je ochotna být více proevropská, pokud její evropští partneři budou ochotni více se zapojit do obranné a bezpečnostní spolupráce (Lunn, Miller a Smith, 2008, s. 33). Přístup Británie ke SBOP však nebyl zcela bezvýhradný. Blairova vláda požadovala omezení působení SBOP pouze na krizový management. EU se měla soustředit na humanitární pomoc, peacekeeping a peacemaking, a to navíc pouze v operacích, kterých se neúčastní NATO. Územní obrana zůstávala nadále výhradně v rukou NATO a Británie byla také proti všem iniciativám, které vnímala jako vylučující se s působením NATO či duplikování jeho struktur (O'Donnell, 2011a, s. 421-422). V Británii tedy došlo ke změně strategie, nikoliv však ke změně základních zájmů země. Prioritou britské bezpečnostní a vojenské politiky stále zůstávalo NATO a vztah s USA.

Francie byla naopak dlouhodobě více přikloněna k Evropě. Přestože se pod vedením prezidenta Chiraka země opět vrátila do vojenského výboru NATO, její postoj k Severoatlantické alianci a USA zůstával nadále značně rezervovaný. Dohoda ze Saint-Malo tak byla v Paříži vnímána zejména jako příležitost oživit evropské ambice v obranné a

bezpečnostní spolupráci a dokázat USA, že Evropa je schopna hrát v této oblasti důležitější a samostatnější roli (Peters, 2004, s. 393).

Dohoda ze Saint-Malo se stala odrazovým můstkem pro další iniciativy v oblasti obranné a bezpečnostní politiky EU. Na summitech v Kolíně nad Rýnem a Helsinkách v roce 1999 byl vytvořen projekt Helsinkí Headline Goal, jehož cílem bylo vytvoření 60 tisícové armády schopné nasazení do 60 dnů, a bylo také dohodnuto vytvoření jednotek rychlé reakce EU. Konec 20. století tak byl charakteristický prohlubováním spolupráce v této oblasti a vznikem řady nových projektů (O'Donnell, 2011a, s. 422).

4.1.2 11.9.2001, válka v Iráku a krize evropské spolupráce

V prvních letech nového tisíciletí byla evropská spolupráce poznamenána mezinárodní krizí, která nastala po teroristických útocích v New Yorku 11. září 2001. Představitelé členských států EU se sice shodli na tom, že Al-Káida musí být odstraněna, do války v Afghánistánu po boku USA se však výrazněji zapojila pouze Velká Británie. Ostatní evropské státy označily Blairovu přehnanou angažovanost ve válce v Afghánistánu za agresivní (Lunn, Miller a Smith, 2008, s. 11). Období před válkou v Iráku pak odhalilo další názorové rozdělení evropských států, jehož jádrem byly rozdílné pohledy na vztah Evropy a USA. Zatímco Francie podporovala nové uspořádání mezinárodních vztahů s několika regionálními silami, Velká Británie nadále hájila unipolaritu stojící na blízkém partnerství Evropy a USA (Menon, 2004, s. 638). Blairova podpora invaze do Iráku v roce 2003 pak naplno potvrdila názorovou nejednotnost evropských partnerů. Velká Británie usilovala o vytvoření koalice evropských zemí podporujících válku v Iráku, jiné evropské země v čele s Francií a Německem se však postavily silně proti tomuto návrhu. Francouzský prezident Jacques Chirac i německý kancléř Gerhard Schröder zastávali názor, že jakákoliv vojenská rozhodnutí ohledně řešení irácké krize, by měla zůstat v rukou OSN (Malici, 2005, s. 111). Válka v Iráku tedy Evropě poskytla příležitost jednotně vystoupit a spolupracovat na řešení mezinárodní krize. Evropa však tuto příležitost nevyužila, v hledání společného řešení selhala, a naopak zůstala názorově rozdělená. SBOP se ocitla v krizi a snahy o prohlubování obranné a bezpečnostní spolupráci zůstaly v průběhu irácké krize na čas pozastaveny (Menon, 2004, s. 640).

Tato krize však neznamenala konec SBOP, jak se někteří domnívali. I nadále se projevovala snaha evropských států o vzájemnou spolupráci. Klíčová role Francie a Velké Británie v těchto snahách se naplno ukázala při zakládání Evropské obranné agentury. Na summitu v Le

Touquet v roce 2003 Chirak a Blair navázali na bilaterální spolupráci ze Saint-Malo a navrhli vytvoření obranné agentury zajišťující komplexní přístup k vývoji evropských vojenských kapacit, která měla členskými státy zajistit úsporu nákladů na vývoj a udržování jejich vojenských kapacit, a to zejména díky integraci evropského trhu s obranným vybavením. Francie a Velká Británie zde také vznesly žádost, aby EU převzala zodpovědnost za stabilizační misi v Bosně, kterou vedlo NATO, a dohodly se na prohloubení spolupráce v oblasti letadlových lodí. V roce 2003 představila Blairova vláda koncept EU Battlegroup, který spočíval ve vytvoření bojové jednotky 1500 vojáků schopné nasazení do 5-10 dnů, což mělo v očích Velké Británie motivovat její evropské partnery rozvíjet své expediční síly. Totožný rok Londýn podpořil projekt Evropské bezpečnostní strategie, která měla za cíl podporovat strategickou spolupráci mezi evropskými zeměmi (O'Donnell, 2011a, s. 422).

Evropská obranná a bezpečnostní spolupráce však byla značně poznamenána neshodami mezi Francií a Velkou Británií, které byly zapříčiněny zejména odlišnými postoji zemí k Severoatlantické alianci a spolupráci s USA. Přetrvávající protiatlantická orientace francouzské obranné a bezpečnostní politiky silně kontrastovala s dlouhodobým proatlantickým postojem Velké Británie. Blairova vláda často zdůrazňovala, že posilování evropské spolupráce má sloužit zejména jako podpora evropského pilíře NATO a transatlantická spolupráce nadále zůstávala klíčovým prvkem britské obranné politiky. Francie byla dlouhodobě zklamaná z nedostatku autonomie SBOP, pomalého vývoje obranné integrace a jednání USA a jejich partnerů v irácké krizi, a rozhodla se proto obrátit na Německo. Společně s Belgií a Lucemburskem podaly na summitu v roce 2003 řadu návrhů, mezi nimiž byl i návrh na vytvoření operačního velitelství EU, proti kterému ihned ostře vystoupila Velká Británie, neboť v Londýně byl tento návrh viděn jako snaha duplikovat struktury NATO. Mezi zeměmi se také objevily neshody ohledně rozpočtu a financování Evropské obranné agentury. Zatímco Francie prosazovala přijetí tříletého rozpočtu, Velká Británie chtěla schválit rozpočet pouze na jeden rok, neboť si nebyla jistá budoucím fungováním organizace (O'Donnell, 2011a, s. 422). Tyto neshody potvrdily rozdílné vize ohledně míry autonomie a fungování SBOP mezi jejími hlavními aktéry.

4.1.3 Revize obranných politik Francie a Velké Británie a opětovné sblížení zemí

Opětovný rozvoj britsko-francouzského partnerství nastal po nástupu Nicolase Sarkozyho do prezidentského úřadu v květnu 2007. Sarkozy přinesl pragmatičtější pohled na francouzskou

obránnou politiku a vyjádřil odhodlání ji modernizovat (Lindley-French, 2010, s. 22-23). Tuto modernizaci přinesla *Bílá kniha obrany a bezpečnosti* vydaná v roce 2008, která byla první revizí francouzské obranné politiky za 15 let. Francouzská bezpečnostní strategie se měla více zaměřovat na zasahování v mezinárodních krizích, země se měla snažit ve spolupráci s ostatními státy těmto krizím předcházet, zároveň si však zachovávat plnou suverenitu a schopnost jednat samostatně. Francie v tomto dokumentu vyjádřila potřebu zvýšit obranné kapacity a jako jeden z hlavních principů francouzské bezpečnostní politiky definovala snahu učinit z EU hlavního aktéra řešení mezinárodních krizí a udržování bezpečnosti na kontinentu. Země také vyjádřila touhu být jednou z vedoucích sil akceschopné Evropy. Dokument dále zdůrazňuje důležitost plného návratu Francie do struktur NATO, který je nezbytný jako manifestace francouzské podpory multilaterální obranné spolupráce, a ke kterému došlo v roce 2009 (Gramyk, 2014, s. 405-406). Paříž tak opustila myšlenku, že důležité je institucionální zakotvení evropské obranné a bezpečnostní politiky a nahradila ji pragmatickým přesvědčením, že klíčovými prvky francouzské bezpečnosti budou návrat Francie do struktur NATO a britsko-francouzská spolupráce. Francouzský prezident často mluvil o důležitosti posílení spolupráce s Velkou Británií, neboť obě země mají stejné hodnoty a zájmy, podobnou vizi budoucnosti a jsou ochotné jednat. Sarkozyho politika byla v Londýně vnímána jako pozitivní změna, která povede ke sblížení obou zemí. Přestože obě země spolupracovaly již řadu let, prohloubení spolupráce, k němuž došlo pod Sarkozyho vládou naznačovalo, že intenzivnější bilaterální spolupráce bude pravděpodobně trvalým rysem budoucích britsko-francouzských vztahů (Ostermann, 2015, s. 343).

Po vydání francouzské *Bílé knihy* začala i Velká Británie přehodnocovat svou bezpečnostní strategii. V březnu 2010 vydala tehdy labouristická vláda *Zelenou knihu*, která označila Francii a USA za klíčové partnery, se kterými je třeba prohlubovat spolupráci. Důležitost partnerství s Francií byla v následujících měsících britskou vládou často zdůrazňována a byla zmíněna i v *Strategic Defence and Security Review* z října roku 2010 (Taylor, 2010b, s. 4). Tento dokument, podobně jako francouzská *Bílá kniha*, upozorňoval na nové hrozby národní bezpečnosti jako např. terorismus a kyberterorismus, zdravotní a environmentální rizika či mezinárodní nestabilitu a rozšiřoval definici národní bezpečnosti o ochranu před hrozbami, které neohrožují přímo teritorium státu. Britská vláda tak reagovala na fakt, že v globalizovaném světě ohrožuje národní bezpečnost států více než jen přímý ozbrojený útok na území státu (Gramyk, 2014, s. 406). Z vojenského hlediska SDSR přinesla nový model bilaterální spolupráce, který se měl zaměřovat na země se stejnými názory na obranu a

bezpečnost, jako má Velká Británie a na ty, se kterými země spolupracovala v minulosti v multilaterálních operacích. Francie je v tomto dokumentu jasně uvedena jako partner, se kterým bude Velká Británie prohlubovat obrannou a bezpečnostní spolupráci a spolupracovat na vývoji budoucích vojenských kapacit (Taylor, 2010b, s. 3).

4.1.4 Krize SBOP a posun k bilaterální spolupráci

Na začátku své existence byla SBOP velice dynamická. V roce 2003 provedla svou první autonomní operaci v Demokratické republice Kongo a v následujících letech spustila přes dvacet dalších misí na Balkáně, v Africe či na pobřeží Somálska (Biscop, 2012, s. 1302). Brownova i Sarkozyho vláda také podpořily inovativní projekt PESCO, představený Lisabonskou smlouvou, který měl umožnit skupině evropských států posílit vojenskou spolupráci (O'Donnell, 2011a, s. 422). Francie i Velká Británie tak pokračovaly se snahách využít mechanismy EU k posílení vojenské a bezpečnostní spolupráce v Evropě. Tyto snahy však nepřinesly kýžené výsledky. V kontrastu s ambicemi SBOP byla většina jejích operací pouze malá a symbolická a projevil se v nich nedostatek společných vojenských kapacit. Navzdory opakovaným slibům EU výrazněji přispívat k udržování mezinárodní bezpečnosti, mnoho evropských států odmítalo výrazněji investovat do vojenského vybavení a posílat své vojáky do společných misí (O'Donnell, 2011b, s. 2). EU selhala v realizaci projektu Helsinkí Headline Goal na vytvoření kapacit krizového managementu a nebyla schopna si vytvořit dlouhodobé a efektivní partnerství s NATO, které bylo pro její fungování klíčové. Mise SBOP trpěly nedostatkem prostředků v oblasti personálu a vybavení, neměly dostatečně rozvinutou spolupráci mezi civilním a vojenským personálem a často docházelo ke zpoždění zahájení misí (Gomis, 2011, s. 13). Špatná organizace společných operací a jejich neúspěchy odradily většinu států od toho, aby se v nich výrazněji angažovaly a aby do nich investovaly. SBOP nevykazovala žádné pokroky ve vývoji společných kapacit, neplánovala nové operace a v roce 2008 selhal také pokus přijmout novou Evropskou bezpečnostní strategii (Biscop, 2012, s. 1305). Ani projekt PESCO nebyl příliš úspěšný. Mnoho států tuto platformu odmítalo z důvodu potřeby EU vyhnout se vzniku nových institucí a objevily se také neshody ohledně toho, zda by projekt měl být přístupný všem členským státům EU nebo pouze těm, které jsou ochotné poskytnout vojáky a vybavení do konkrétních misí (Biscop, 2012, 1305; Gomis, 2011, s. 13).

Opakovaná selhání mnoha evropských vlád dostát svým závazkům posilovaly britské a francouzské zklamání z fungování evropské spolupráce. Frustrace byla značná zejména ve

Velké Británii. Mezi britskými politiky se začal rozšiřovat názor, že mnoho evropských zemí se nikdy nestane hodnotnými vojenskými partnery pro Velkou Británii. Jak bylo zdůrazněno v *Strategic Defence Security Review*, Británie se začala zajímat pouze o bilaterální spolupráci a to navíc pouze s vybranými zeměmi. Problémy s financováním a organizací multilaterálních projektů jako byl např. společný vývoj Eurofigteru či transportního letounu A400M, posílily britský odpor k podobné hromadné spolupráci. Evropské snahy o spolupráci byly vnímány jako neefektivní využívání britských zdrojů. Britský úpadek zájmu o evropskou spolupráci posiloval i sílící euroskepticismus, který se začal projevovat zejména mezi britskými médii a uvnitř britské Konzervativní strany. Mnoho konzervativců se obávalo, že posilování obranné spolupráce EU by se mohlo dít na úkor NATO, někteří z nich dokonce označili SBOP za přímou hrozbu NATO. Poslední léta Brownovy labouristické vlády proto byla charakteristická klesajícím zájmem Velké Británie o spolupráci v rámci EU. Země výrazně omezila své přispívání do misí SBOP a postavila se rázně proti snahám o její prohlubování, jež iniciovala Francie v průběhu svého evropského předsednictví. Nejvýrazněji se britská neochota k hromadné spolupráci projevila k postoji k Evropské obranné agentuře. Přestože její vznik Velká Británie iniciovala, působení této agentury bylo vyhodnoceno jako plýtvání britskými zdroji, Londýn striktně omezil svou účast v mnoha jejích projektech a začala se objevovat přání, ji úplně opustit (O'Donnell, 2011a, s. 425-426).

Francouzští politici dávali své zklamání z nefungování evropské spolupráce najevo o něco méně než jejich britští spojenci, i v Paříži však byla zřejmá frustrace z nedostatku politické vůle většiny evropských partnerů podílet se na společných operacích a prohlubovat SBOP. Francouzská skepse ohledně posilování evropské spolupráce se projevila zejména poté, co členské státy odmítly posílit SBOP výměnou za francouzský návrat do NATO v roce 2009. I mezi členy Sarkozyho vlády se tedy začaly objevovat tendence soustředit se spíše na bilaterální spolupráci a omezovat zapojení země do multilaterálních celoevropských projektů (O'Donnell, 2011b, s. 3). Většina evropských států nebyla ochotná investovat do společných misí více než symbolicky a Francie nebyla nadále schopna platit jak své národní vojenské kapacity, tak posilovat ty evropské (Durand, 2010, s. 7).

Na rozhodnutí Francie a Velké Británie posílit vzájemnou bilaterální spolupráci, měly vliv i Spojené státy americké. Británie stále více vnímala oslabování svého vztahu s USA, které přesouvaly svůj zájem z Evropy na Asijsko-pacifický region. Přestože obě země spolupracovaly v Iráku a Afghánistánu, vliv Londýna ve Washingtonu slábl a to zejména z

toho důvodu, že Británie nebyla schopna motivovat své evropské partnery k takové spolupráci, s jakou by byl Washington spokojen. Spojené státy dávaly jasně najevo očekávání, že Evropa vezme řešení krizí na svém území do vlastních rukou, neboť zájmy USA již dávno neležely v Evropě. Vztah Velké Británie a USA dlouhodobě brzdil rozvoj britsko-francouzské spolupráce, jeho oslabení proto Paříž a Londýn značně sblížilo, neboť Británie již nemusela volit mezi Evropou a USA. Francie a Velká Británie byly jedny z mála zemí disponující výraznějšími vojenskými kapacitami a také politickou vůlí je používat, jejich spolupráce tak měla zajistit mimo jiné i to, že USA neztratí svůj zájem o Evropu kompletně (Durand, 2010, s. 8).

Tyto politické důvody vedly Francii a Velkou Británii k podepsání smlouvy týkající se vojenské a bezpečnostní spolupráce v listopadu 2010. Přestože se stejně jako u smlouvy ze Saint-Malo jedná o francouzsko-britskou bilaterální spolupráci, povahy smluv z roku 1998 a 2010 se značně liší. Zatímco smlouva ze Saint-Malo měla sloužit jako impuls pro zahájení obranné a bezpečnostní spolupráce v rámci EU, Lancasterská smlouva se zaměřuje čistě na bilaterální spolupráci Francie a Velké Británie. Francouzská vláda však přesto smlouvu prezentovala jako potenciální příležitost k oživení SBOP. Prezident Sarkozy i opoziční socialisté nadále setrvali v rétorickém podporování SBOP. Staro-nová bilaterální dynamika podle nich měla být odpovědí na aktuální hrozby Francie a problémy s kapacitami, z dlouhodobého hlediska však měla podpořit snahy o posílení celoevropské spolupráce (Gomis, 2011, s. 9). To však bylo silně v kontrastu s velkou částí britské Konzervativní strany včetně ministra obrany Liama Foxe, který smlouvu prezentoval jako čistě pragmatickou spolupráci dvou zemí, která nemá žádný evropský přesah a která pramení z dlouhodobé skepse ohledně fungování vojenské spolupráce v rámci struktur EU (O'Donnell, 2011b, s. 4). Rozdílná rétorika, jež provázela přijetí Lancasterské smlouvy v Paříži a Londýně, ukazuje diametrálně odlišné postoje obou velmocí k evropské spolupráci. Velká Británie, zklamaná z dlouhodobé neochoty evropských partnerů výrazněji se angažovat v obranné a bezpečnostní spolupráci, podepsáním smlouvy demonstrovala svůj odklon od Evropy a rozhodnutí být v budoucnu velmi selektivní, co se spolupráce na evropském kontinentu týká. Ve Francii naopak stále převládaly silně proevropské tendence a britsko-francouzská spolupráce měla být inspirací a předlohou pro další bilaterální a multilaterální partnerství v rámci EU. Jak je tedy možné, že se země s tak odlišnými postoji v obranné a bezpečnostní politice rozhodly v dané oblasti spolupracovat? Jaké motivy byly tak silné, že donutily Francii a Velkou Británii překonat rozdílnou zahraničně-politickou orientaci a uzavřít bilaterální partnerství? Odpovědí na tyto

otázky může být zhoršující se ekonomická situace obou zemí a s ní spojené problémy s obrannými kapacitami a vybavením, jež podepsání smlouvy předcházely.

4.2 Ekonomické motivy

Od začátku 90. let 20. století bylo možné v Evropě pozorovat vzrůstající trend snižování rozpočtů na obranu a bezpečnost. Konec studené války přinesl změnu bezpečnostní situace v Evropě, která byla v následujících letech relativně stabilní. Absence bezpečnostních hrozeb proto způsobila, že evropská veřejnost přestala považovat obranu a bezpečnost za prioritní oblast pro investování. Mezi lety 1999 a 2009 klesl průměrný obranný rozpočet členského státu EU z 1,8 % HDP na 1,4 % HDP (Ondarza, 2011, s. 323). Zatímco v roce 2001 dosahovaly celkové výdaje na obranu v EU 251 miliard eur, v následujících 8 letech toto číslo kleslo o 33 miliard eur. Trend šetření v obranném sektoru výrazně umocnila i ekonomická krize, jež vyvrcholila v roce 2008. Škrty v obranných rozpočtech se díky ní nevyhnula většina evropských zemí. Německo plánovalo zredukovat obranné výdaje do roku 2014 o 6 %, Itálie oznámila redukci obranného rozpočtu o 6,9 %, Španělsko dokonce o 7 % (O'Donnell, 2011a, s. 429).

4.2.1 Redukce rozpočtů na obranu Velké Británie a Francie

Nepříjemným následkům ekonomické krize musela čelit i Velká Británie. Veřejný dluh země vzrostl mezi lety 2007 a 2010 z 37 % na 57 % HDP, což se vláda snažila kompenzovat škrty ve veřejných výdajích v řadě oblastí (Jones, 2011, s. 16). Přestože *Strategic Defence and Security Review* z roku 2010 označilo národní bezpečnost a obranu státu za prioritní oblast, které se škrty dotknou méně než oblastí jiných, obranný rozpočet se nevyhnul 8% redukci plánované v horizontu 4 let po vydání dokumentu. Tato redukce se samozřejmě nemohla obejít bez snížení počtu zaměstnanců jak ozbrojených složek, tak civilního personálu. Pozemní vojsko mělo být zredukováno ze 102 500 na 95 500 vojáků, námořnictvo i letectvo mělo snížit své stavy o 5 000 lidí. Námořnictvo také mělo přijít o 4 fregaty. Nejvýraznějším škrty čelila civilní část ministerstva obrany, neboť do roku 2015 mělo dojít ke snížení počtu zaměstnanců v této oblasti o 25 000 lidí. Šetření se nevyhnula ani řada vojenských programů země. Zrušen byl například program špionážních letounů Nimrod, jaderný program Trident měl být značně omezen. Armáda měla přijít o polovinu dělostřelectva a značnou část těžké vojenské techniky. Do roku 2020 má také v rámci úsporných opatření dojít k úplnému stažení britských jednotek z Německa (Taylor, 2010b, s. 4-8). Výrazné škrty v britském rozpočtu na

obranu donutily koaliční vládu Velké Británie, která nastoupila do úřadu v květnu 2010, změnit přístup k evropské vojenské spolupráci. Zatímco velikost rozpočtu dovolovala jejím labouristickým předchůdcům nespolupracovat, výrazná redukce obranného rozpočtu, která byla následkem ekonomické krize v roce 2008, donutila britskou vládu si uvědomit, že pokud si země chce do budoucna zachovat vojenské kapacity potřebné k naplnění svých ambic, bude muset navázat pragmatická partnerství s některými evropskými spojenci (O'Donnell, 2011a, s. 424).

Situace ve Francii byla podobná. Již v roce 2008 země oznámila snížení členů armády na 88 000 vojáků a redukcí celkového vojenského personálu o 54 000 lidí. V následujících 7 letech měl počet členů pozemního vojska klesnout o 17 %, počet členů námořnictva o 11 % a počet členů letectva dokonce o 24 %. Téměř nastejno s Velkou Británií oznámil francouzský ministr obrany 3% redukcí rozpočtu na obranu. Kromě snížení vojenského personálu, vláda oznámila také uzavření řady vojenských zařízení v zemi a upozornila na nutnost modernizace vojenského vybavení. Reorganizace francouzské armády, jež byla oznámena ve francouzské Bílé knize z roku 2008, spočívala ve snaze vytvořit menší mobilnější jednotky, které budou schopné rychlejšího a efektivnějšího nasazení. Francie také opustila původní vizi růstu obranného rozpočtu, který do roku 2012 "zmrazila" na 2,3 % HDP a pozastavila několik probíhajících programů, týkajících se vývoje nového vojenského vybavení (Penketh, 2008; Hall, 2008).

Výrazné škrty v obranných resortech, jež byly následkem slábnoucí ekonomiky, byly jedním z rozhodujících impulsů pro bližší spolupráci obou zemí. Jak Francie, tak Velká Británie si chtěly do budoucna udržet míru vlivu a moci, kterou ve sféře obrany a bezpečnosti měly doposud, napjaté obranné rozpočty jim to však nedovolaly. Bližší spolupráce obou zemí tak byla do velké míry motivována vidinou ekonomických úspor. Britský ministr zahraničních věcí William Hague to dal jasně najevo, když řekl: „*Hlavním důvodem této iniciativy je pro obě strany vyhlídka maximalizace hodnot našich investic a dosažení finančních úspor díky bližší spolupráci*“ (Hague 2010, cit. dle Ostermann, 2015, s. 341).¹² Těch mělo být dosaženo zejména díky konsolidaci britského a francouzského obranného průmyslu a částečnému sdílení výdajů na vojenský výcvik a vývoj vojenského vybavení (Stevens, 2011, s. 3). Důvody, proč si obě země pro spolupráci vybraly právě jednu druhou, jsou pochopitelné. V roce 2010 měla Velká Británie a Francie dva největší obranné rozpočty v Evropě a dvě z

---

¹² Vlastní překlad

největších armád, co se počtu vojáků týká (Taylor, 2010a, s. 6). Výdaje na obranu a bezpečnost těchto dvou zemí tvoří 50 % výdajů na obranu v celé Evropě a Velká Británie a Francie se dohromady zasluhují o 75 % z celkových výdajů na výzkum a vývoj. Obě země mají navíc podobnou strategickou kulturu a také podobné rozložení obranných výdajů (Lindley-French, 2010, s. 36). Velká Británie proto využila špatnou ekonomickou situaci k tomu, aby přesvědčila Francii o výhodách bilaterální spolupráce. V rozhodnutí zemí uzavřít smlouvu bilaterálně mimo rámec EU hrála velkou roli zejména špatná finanční politika EU v oblasti obrany, která způsobuje řadu problémů s financováním vojenských a bezpečnostních misí (Gomis, 2011, s. 13-14).

4.2.2 Výdaje na obranu a bezpečnost v rámci EU

Náklady na vojenské mise v rámci SBOP jsou obrovské a navíc neustále rostou, což způsobuje problémy státům po celé Evropě. V roce 1999 utratilo 27 vlád členských států EU dohromady na obraně něco přes 160 miliard eur. Do roku 2008 toto číslo vzrostlo na 210 miliard eur. Tento zdánlivý nárůst je však zavádějící, neboť výdaje na obranu v procentech HDP klesly za posledních 10 let z 2,1 % v roce 1997 na 1,7 % v roce 2007. Podobný pokles zaznamenaly i obranné rozpočty, jež v průměru klesly z 1,8 % HDP v roce 1998 na 1,4 % HDP v roce 2008 (Blommesteijn a Keohane, 2009, s. 3). Se slábnoucí ekonomikou slábne i financování obranného sektoru, a to zejména v oblasti zahraničních operací. Nebylo proto překvapením, že od roku 2009 bylo výrazně omezeno spouštění nových vojenských misí v rámci SBOP (Terpan, 2014, s. 229).

Rozdíly mezi jednotlivými státy jsou navíc obrovské. Francie a Velká Británie mají druhý a třetí největší rozpočet na obranu na světě, společně s Kyprem, Bulharskem a Řeckem jsou jedinými státy, které splňují kvótu NATO, která vyžaduje, aby členské státy vyhradily do tohoto sektoru alespoň 2 % HDP (Menon, 2009, s. 234). Zatímco francouzský a britský rozpočet na obranu dohromady představují více než polovinu z obranných výdajů všech států EU, 15 států, které do obranného sektoru přispívají v rámci EU nejméně, dohromady tvoří pouze 7,7 % z celkových evropských výdajů (Howorth, 2010, s. 3). Kde své peníze utrácejí právě Francie a Velká Británie má tedy výrazný vliv na celý obranný sektor EU. To se projevuje v konkrétních operacích. Operace Artemis v Demokratické republice Kongo, pro kterou Francie poskytla 1785 z 2200 vojáků, byla mnohými vnímána spíše jako francouzská mise pod záštitou EU než jako mise EU vedená Francií (Menon, 2009, s. 240).

Peníze na obranu a bezpečnost jsou navíc často neefektivně využívány. Většina těchto výdajů je využita na údržbu zastaralých zbraní a zbytečně velkého počtu špatně vybavených a nekvalifikovaných vojáků (Witney, 2008, s. 31). Evropské ozbrojené síly stále vlastní 10 000 tanků a 2 500 bojových letounů, moderní vybavení však chybí. To se ukázalo např. při operaci v Čadu v roce 2008, kdy poskytnutí 16 helikoptér a 10 transportních letadel trvalo evropským státům celých 6 měsíců. Problémy jsou také s nedostatkem kvalifikovaného civilního i vojenského personálu. Na počátku roku 2010 poslaly vlády EU z důvodu nedostatečného personálu na tréninkové mise do Afghánistánu pouze 225 policistů místo schválených 400 a 70 % evropských vojáků není schopných operovat mimo Evropu z důvodu právních omezení a nedostatečného výcviku (Keohane, 2011, s. 208).

Neefektivní nakládání se zdroji na obranu umocňuje také vysoká fragmentace evropského trhu s obranným vybavením. Řada obranných průmyslů menších států EU produkuje stejné vybavení, čímž dochází ke zbytečné duplikaci a plýtvání zdroji (Menon, 2009, s. 234-235).

4.2.3 Financování vojenských misí Společné bezpečnostní a obranné politiky EU

Financování vojenských misí Společné bezpečnostní a obranné politiky EU se potýká s řadou nedostatků, které tyto operace brzdí. Na rozdíl od misí civilních, které jsou z velké části financovány z rozpočtu EU a pouze doplňkově z rozpočtů jednotlivých států, které se jich účastní, jsou operace vojenského či obranného charakteru explicitně vyňaty z prostředků rozpočtu EU/ES a nejsou tedy hrazeny ze společného rozpočtu (Závěšický, 2007, s. 41). Většina zdrojů na vojenské operace tedy jde z pokladen participujících států, které si samy financují svůj personál a poskytnuté vybavení. Tento systém způsobil značný amatérismus ve financování raných misí SBOP. Operace Aceh probíhající v Indonésii v roce 2005 byla například původně financována částečně z osobních kreditních karet personálu a částečně půjčkou od britského velvyslance v Jakartě. Od té doby došlo v této oblasti k výraznému zlepšení a byl vytvořen komplexnější systém financování misí EU. V tom se však stále uplatňuje princip "*costs lie where they fall*", což znamená, že náklady poskytuje ten, kdo je využívá. To je pro mnoho států odrazujícím faktorem (Witney, 2008, s. 46). Členské státy nemají žádnou zákonnou povinnost účastnit se misí SBOP, pouze zřídka se proto stává, že se některé mise účastní všech 28 členských států. Financování vojenských misí SBOP navíc nepodléhá žádnému obecnému mechanismu, jež by byl aplikovatelný na všechny tyto mise. O financování konkrétních misí vždy rozhodují členské státy případ od případu a tato flexibilní

pravidla ve výsledku značně zpomalují a komplikují uskutečňování vojenských operací (Terpan, 2014, s. 227-228).

Pomoci řešit problémy s financováním vojenských misí měl mechanismus společného financování zvaný Athena, který vznikl v roce 2004 a měl sloužit jako mimorozpočtová finanční pomoc vojenským misím SBOP. Zaměřuje se na pokrytí omezené části společných nákladů jako např. náklady na zřízení a provoz operačního velitelství, transport a ubytování vojáků, komunikační kanály, informování veřejnosti či financování personálu najatého v místě operace (Závěšický, 2007, s. 51). Podle tohoto mechanismu přispívají státy do společných výdajů v závislosti na velikosti jejich HDP. Takovýto systém proporčního přispívání je přirozeně výhodný pouze pro menší státy (Menon, 2009, s. 238). Mechanismus Athena navíc pokrývá pouze necelých 10 % z celkových výdajů na mise, ty jsou proto i přes existenci mechanismu společného financování stále plně závislé na ochotě členských států účastnit se a finančně podporovat jednotlivé mise (Terpan, 2014, s. 229). Společné financování navíc vybízí neúčastníci se státy k blokování operací ze strachu, že budou muset sdílet výdaje na misích, na jejichž účasti nemají žádný zájem (Menon, 2009, s. 239).

Problém s financováním je ještě znatelnější u misí, které jsou jak civilní, tak vojenské dohromady. Ty kombinují zdroje z rozpočtu EU, z mechanismu Athena a od členských států, což je značně komplikované a členským státům se jen obtížně daří dosáhnout rychlého konsenzu ohledně financování jednotlivých misí (Terpan, 2014, s. 228).

Neefektivní financování operací SBOP má negativní dopad na jejich fungování. Proces spouštění operací je často zdlouhavý a složitý a samotné operace jsou finančně nevýhodné zejména pro ty státy, které se na nich chtějí výrazněji podílet. Když se proto Francie a Velká Británie dostaly následkem ekonomické krize do situace, kdy vojenská spolupráce byla nezbytná pro zachování stávajících kapacit obou zemí, daly přednost bilaterální spolupráci vně struktur EU. V rámci smlouvy si Francie a Velká Británie výdaje dělí rovným dílem, což oběma zemím přináší finanční benefity, které by jim spolupráci pod záštitou EU nepřinesla (Taylor, 2010a, s. 12). Nedostatečně vyvinutý systém společného financování v rámci SBOP tak byl nezanedbatelným faktorem, který podpořil zájem Francie a Velké Británie o spolupráci mimo její struktury.

Závěr

Neschopnost Evropy samostatně se vypořádat s bezpečnostními krizemi, s nimiž se na svém území začala potýkat po skončení studené války, poukázala na potřebu posílení evropské spolupráce v oblasti obrany a bezpečnosti. Za prvotní iniciativu v této oblasti by se dala považovat britsko-francouzská bilaterální dohoda o vojenské spolupráci uzavřená v Saint-Malo v roce 1998. Společná obranná a bezpečnostní politika EU byla na začátku své existence velmi aktivní. Nastavila si ambiciózní cíle, spouštěla civilní i vojenské operace a plánovala řadu nových projektů, které měly spolupráci posílit. Většina z těchto projektů se v Londýně i Paříži setkala s plnou podporou, vznik řady z nich dokonce tyto dvě velmoci iniciovaly.

Postupem času se však začaly projevovat nedostatky, jimiž evropská obranná spolupráce trpí. Jedním z nejvýraznějších je bezesporu bottom-up charakter celé spolupráce, jehož následkem je nejen nedostatečná strategie, ale také absence jakékoliv autority, v jejíž kompetenci by bylo vymáhat dodržování stanovených závazků a zapojení do spolupráce. Bez ní je spolupráce závislá čistě na politické vůli jednotlivých států. Ta se však u většiny z nich opakovaně ukazovala jako nedostatečná, což v Londýně i Paříži vedlo k nárůstu frustrace.

Jakékoliv snahy o posílení pravomocí obranných institucí EU však vždy narazily na tvrdý odpor Velké Británie, která se obávala, že příliš silný nadnárodní prvek by ohrozil suverenitu země a duplikoval struktury NATO. Díky tomuto postoji se země často dostávala do konfliktu s Francií, která dlouhodobě usilovala o posílení pravomocí EU v obranných záležitostech. Neshody největších evropských vojenských mocností ohledně vývoje spolupráce a dlouhodobá neochota menších států se do ní výrazněji zapojovat způsobily, že se evropská obranná spolupráce ocitla v krizi. Revize obranných politik obou států, které proběhly v roce 2008 a 2010, demonstrovaly klesající zájem obou zemí o multilaterální spolupráci v rámci EU a naopak sílící zájem o spolupráci bilaterálního charakteru. Francie a Velká Británie byly dlouhodobě jedny z mála evropských zemí, které byly ochotné se výrazněji angažovat v obranné a bezpečnostní spolupráci. I přes přetrvávající neshody se tak vlády v Londýně a Paříži vzájemně označily za klíčové evropské partnery a vyjádřily přání posilovat vzájemnou spolupráci.

Z provedené analýzy je zřejmé, že vznik britsko-francouzské vojensko-bezpečnostní smlouvy byl motivován zejména vidinou finančních úspor. Obě země se důsledkem ekonomické krize ocitly v situaci, kdy spolupráce představovala jedinou možnost, jak si udržet stávající

kapacity. Bilaterální kooperace těchto dvou velmocí se jevila jako nejvýhodnější možné řešení. Sdílení výdajů v řadě ekonomických oblastí značně ulehčí obranným rozpočtům obou zemí a je podstatně výhodnější než spolupráce v rámci SBOP, která je limitována neefektivním systémem financování. Top-down charakter spolupráce jasně definuje její cíle a ambice a zaručuje, že budou dodržena stanovená kritéria a závazky, jež Lancasterská smlouva přináší. Bilaterální povaha spolupráce navíc zaručuje, že veškerá rozhodnutí a projekty vycházející ze smlouvy budou sloužit britským a francouzským zájmům podstatně lépe než spolupráce v rámci struktur EU.

Summary

Europe's inability to deal with safety crisis, which emerged after the end of the Cold War, called for deeper European defence and safety co-operation. The Franco-British Saint-Malo agreement could be considered the starting of what then became Common Security and Defence Policy. CSDP was very active at the beginning. High goals had been set, number of civilian and military operations launched, new projects activated – all this to make this cooperation stronger. All of those efforts were supported both in London and Paris.

The limitations of CSDP, however, appeared shortly afterwards. The major one being the bottom-up character of the whole cooperation, which caused lack of strategy and absence of any kind of authority, which could supervise on any commitments, that were set by the Treaty. Without any authority, all cooperation was dependent on the political will of countries involved, which seemed to be inadequate. This caused growing frustration in London and Paris.

All attempts to strengthen EU defence institutions were, however, refused by United Kingdom, out of fear that supranational element would pose a threat to the sovereignty of the country and would duplicate NATO structures. France on the other hand, was in favour of strengthening EU's institutions. The disagreements of European superpowers and the lack of political will to cooperate in many European countries caused a crisis of CSDP. Revisions of defence policies in both United Kingdom and France then demonstrated decreasing interest of both countries in multilateral cooperation within EU and on the other hand increased interest in bilateral cooperation. Both countries declared each other as a key partner and express the wish to collaborate.

It is obvious from the analysis, that the Lancaster House Treaty was mainly motivated by financial savings. Due to financial crisis, both countries appeared in position, where cooperation seemed to be the only option, which would allow them to keep current level of capabilities. Both countries will benefit from deeper military cooperation and pooling and sharing of assets. The top-down character of the cooperation guarantees that the criteria of the cooperation will be carried out. Bilateral nature of the cooperation guarantees that all of the aspects of the cooperation will be in Britain's and France's best interest.

Použitá literatura

Dokumenty

EVROPSKÁ UNIE, 2007. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community : 2007/C 306/01. *Official Journal of the European Union* [online]. Vol. 50, C 306/01, 17. 12. 2007 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12007L/TXT>

Securing Britain in an Age of Uncertainty: The Strategic Defence and Security Review, 2010. London: HM Government. ISBN 9780101794824

Treaty between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic for Defence and Security Co-operation [online]. 2. 11. 2010, Treaty Series No. 36 (2011) [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/238153/8174.pdf

Monografie

FOTR, Jiří et al., 2012. *Tvorba strategie a strategické plánování: teorie a praxe*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3985-4

Periodická literatura

BISCOP, Sven, 2012. The UK and European defence: leading or leaving? *International Affairs*. Vol. 88, no. 6, s. 1297-1313

BISCOP, Sven a Jo COELMONT, 2011. CSDP and the Ghent Framework: The Indirect Approach to Permanent Structured Cooperation? *European Foreign Affairs Review*. Vol. 16, s. 149-167

GRAMYK, Eva, 2014. Increased Franco-British Military Cooperation: The Impetus, Its Results and the Impact on International Humanitarian Intervention. *San Diego International Law Journal*. Vol. 15, s. 377-424

HAESEBROUCK, Tim, 2015. Explaining the Pattern of CSDP-Operations: Towards a Theoretical Synthesis. *Romanian Journal of European Affairs*. Vol. 15, no. 2, s. 5-21

- HAESEBROUCK, Tim a Melanie Van MEIRVENNE, 2015. EUFOR RCA and CSDP Crisis Management Operations: Back on Track? *European Foreign Affairs Review*. Vol. 20, no. 2, s. 267-286
- KEOHANE, Daniel, 2011. Lessons from EU Peace Operations. *Journal of International Peacekeeping*. Vol. 15 (2011), s. 200-217
- MALICI, Akan, 2005. Discord and Collaboration between Allies: Managing External Threats and Internal Cohesion in Franco-British Relationship During 9/11 Era. *The Journal of Conflict Resolution*. Vol. 49, no. 1, s. 90-119
- McINNES, Colin, 1998. Labour's Strategic Defence Review. *International Affairs*. Vol. 74, no. 4, s. 823-845
- MENON, Anand, 2004. From Crisis to Catharsis: ESDP after Iraq. *International Affairs*. Vol. 80, no. 4, s. 631-648
- MENON, Anand, 2009. Empowering Paradise? The ESDP at Ten. *International Affairs*. Vol. 85, no. 2, s. 227-246
- O'DONNELL, Clara Marina, 2011a. Britain's coalition government and EU defence cooperation: undermining British interests. *International Affairs*. Vol. 87, no. 2, s. 419-433
- OSTERMANN, Falk, 2015. The end of ambivalence and the triumph of pragmatism? Franco-British defence cooperation and European and Atlantic defence policy traditions. *International Relations*. Vol. 29, no. 3, s. 334-347
- PANNIER, Alice, 2013. Understanding the workings of interstate cooperation in defence: an exploration into Franco-British cooperation after signing of the Lancaster House Treaty. *European Security*. Vol. 22, no. 4, s. 540-558
- PETERS, Ingo, 2004. ESDP as a Transatlantic Issue: Problem of Mutual Ambiguity. *International Studies Review*. Vol. 6, no. 3, s. 381-401
- TERPAN, Fabien, 2014. Financing Common Security and Defence Policy operations: explaining change and inertia in a fragmented and flexible structure. *European Security*. Vol. 24, no. 2, s. 221-263

Studie a zprávy

AUSA, 2011. The French-British Defense Treaty: Setting History Aside? [online]. Defense report, 2011 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z:

https://www.ausa.org/publications/ilw/Documents/DR%2011-1_LOWRES.pdf

BISCOP, Sven, 2008. Permanent Structured Cooperation and the Future of ESDP. Egmont Paper 20 [online]. EGMONT Royal Institute for International Relations [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://www.egmontinstitute.be/wp-content/uploads/2013/09/ep20.pdf>

BISCOP, Sven a Jo COELMONT, 2010a. A strategy for CSDP. Europe's ambitions as a global security provider. Egmont Paper 37 [online]. EGMONT Royal Institute for International Relations [cit. 2016-05-10]. Dostupné z:

http://www.egmontinstitute.be/publication_article/a-strategy-for-csdp-europes-ambitions-as-a-global-security-provider/

BISCOP, Sven a Jo COELMONT, 2010b. Permanent Structured Cooperation in Defence: Building Effective European Armed Forces [online]. Bruges Political Research Papers, no. 15 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: http://www.egmontinstitute.be/publication_article/permanent-structured-cooperation-in-defence-building-effective-european-armed-forces/

BLOMMESTIJN, Charlotte a Daniel KEOHANE, 2015. Strength in numbers? Comparing EU military capabilities in 2009 with 1999 [online]. EUISS Policy Brief [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://www.iss.europa.eu/publications/detail/article/strength-in-numbers-comparing-eu-military-capabilities-in-2009-with-1999/>

COOPER, Yvette, 2010. Coalition Foreign Policy – an Assessment and Labour's Approach to Opposition. Chatham House [online]. 13. 12. 2010 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <https://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/177365>

DURAND, Etienne de, 2010. Entente or Oblivion. Prospects and Pitfalls of Franco-British Co-operation on Defence [online]. FDR Working Paper No. 8, RUSI [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: https://rusi.org/sites/default/files/201009_fdr_entente_or_oblivion_0.pdf

GOMIS, Benoit, 2011. Franco-British Defence and Security Treaties: Entente While it Lasts? Chatham House Programme Paper [online]. ISP PP 2001/01 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/109607>

HOWORTH, Jolyon, 2010. Strategy and the Importance of Defence Cooperation among EU Member States. Security Policy Brief [online]. EGMONT Royal Institute for International Relations [cit. 2016-05-10]. Dostupné z:

http://www.egmontinstitute.be/publication_article/strategy-and-the-importance-of-defence-cooperation-among-eu-member-states/

JONES, Ben, 2011. Franco-British military cooperation: a new engine for European defence? [online]. EUISS Occasional Paper. No. 88 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z:

<http://www.iss.europa.eu/publications/detail/article/franco-british-military-cooperation-a-new-engine-for-european-defence/>

LINDLEY-FRENCH, Julian, 2010. Britain and France: A Dialogue of Decline? Chatham House Programme Paper [online]. ISP PP 2010/02 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z:

https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/International%20Security/0910pp_lindleyfrench.pdf

LUNN, Jon, Vaughne MILLER a Ben SMITH, 2008. British foreign policy since 1997. House of Commons Library [online]. Research Paper 08/56 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z:

<http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/RP08-56>

O'DONNELL, Clara Marina, 2011b. Britain and France should not give up on EU defence co-operation [online]. Centre for European Reform, Policy Brief [cit. 2016-05-10]. Dostupné z:

https://www.cer.org.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/pb_csdp_24oct11-3907.pdf

ONDARZA, Nicolai Von, 2011. Bilateral vs. Structured Cooperation? Flexible Cooperation In and Outside the EU Framework as a Tool for Advancing European Capabilities [online]. Jacques Delors Institute [cit. 2016-05-10]. Dostupné z:

<http://www.institutdelors.eu/media/tgae20117eondarza.pdf?pdf=ok>

PERTUSOT, Vivian, 2015. European Defence: Minilateralism is not the enemy. In: The Common Security and Defence Policy: National Perspectives [online]. Egmont Paper 79 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: [http://www.egmontinstitute.be/wp-](http://www.egmontinstitute.be/wp-content/uploads/2015/05/ep79.pdf)

[content/uploads/2015/05/ep79.pdf](http://www.egmontinstitute.be/wp-content/uploads/2015/05/ep79.pdf)

STEVENS, John C., 2011. Some remarks on the Anglo-French defence treaty [online]. The London School of Economics and Political Science [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: http://www.lse.ac.uk/IDEAS/publications/reports/pdf/SU11_4.pdf

TARDY, Thierry, 2015. CSDP in action. What contribution to international security? Chaillot Paper [online]. No. 134 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: http://www.iss.europa.eu/uploads/media/Chaillot_134_CSDP_missions.pdf

TAYLOR, Claire, 2010a. Franco-British Defence Co-operation. House of Commons Library [online] International Affairs and Defence Section. SN05750 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/briefing-papers/SN05750.pdf>

TAYLOR, Claire, 2010b. In Brief: Strategic Defence and Security Review – Headline Recommendations for the Armed Forces. House of Commons Library [online]. International Affairs and Defence Section. SN/IA/5716 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN05716/SN05716.pdf>

WITNEY, Nick, 2008. Re-energising Europe's security and defence policy [online]. European Council in Foreign Relations Policy Paper [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://www.feelingeuropa.eu/Pages/Re%20energising%20Europe%20Security%20and%20Defence%20Policy%20july%202008.pdf>

ZÁVĚŠICKÝ, Jan, 2007. Ambice a schopnosti Evropské unie. Analýza vojenských operací na podporu míru [online]. Mezinárodní vztahy 2/2007 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/258>

Ostatní zdroje

EEAS. *About CSDP – Civilian Headline Goals* [online]. ©1995-2016d [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/civilian_headline_goals/index_en.htm

EEAS. *About CSDP – Military Headline Goals* [online]. ©1995-2016e [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/military_headline_goals/index_en.htm

EEAS. *About CSDP – The Petersberg Tasks* [online]. ©1995-2016c [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/petersberg/index_en.htm

EEAS. *About CSDP – The Treaty of Lisbon* [online]. ©1995-2016a [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/lisbon/index_en.htm

EEAS. *Structure, Instruments and Agencies* [online]. ©1995-2016b [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/csdp/structures-instruments-agencies/index_en.htm

FOX, Liam, 2008. *EU defence integration by stealth will damage NATO* [online]. 30. 10. 2008, The Telegraph [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/comment/personal-view/3563146/EU-defence-integration-by-stealth-will-damage-NATO.html>

HAGUE, William, 2010. *Explanatory Memorandum on the UK-France Defence and Security Co-operation Treaty*, London. 8. 12. 2010

HALL, Ben, 2008. *France to reduce armed forces by a fifth* [online]. 17. 6. 2008, Financial Times [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: https://next.ft.com/content/90a29448-3bcb-11dd-9cb2-0000779fd2ac?i_location=http%3A%2F%2Fwww.ft.com%2Fcms%2Fs%2F0%2F90a29448-3bcb-11dd-9cb2-0000779fd2ac.html&i_referer=&classification=conditional_standard&iab=barrier-app

HAVELKA, Ladislav, 2016. *Státy V4 převzaly vojenskou pohotovost EU* [online]. 6. 1. 2016, Euroskop [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9002/26768/clanek/staty-v4-prevzaly-vojenskou-pohotovost-eu/>

JENKIN, Bernard, 2010. *House of Commons Hansard Debates*, 2. 11. 2010

PENKETH, Anne, 2008. *The Big Question: What is the new French defence strategy, and should we follow suit?* [online]. 18. 6. 2008, The Independent [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/the-big-question-what-is-the-new-french-defence-strategy-and-should-we-follow-suit-849171.html>

UK Ministry of Defence, 2010. *UK-France Defence Co-operation Treaty announced* [online]. 2. 11. 2010 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/news/uk-france-defence-co-operation-treaty-announced--2>